

Київський національний торговельно-економічний університет
Кафедра товарознавства та митної справи

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

Оцінка якості та безпечності скляного посуду з декоративним оздобленням при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності

Студентки 1 курсу, 8м групи,
спеціальності 076
«Підприємництво, торгівля та
біржова діяльність».
спеціалізації «Товарознавство та
організація зовнішньої торгівлі»

*підпис
студента*

Літвін Марина
Миколаївна

Науковий керівник
д-р. т. н., проф.

*підпис
керівника*

Мокроусова Олена
Романівна

Науковий консультант
к. е. н., доц.

*підпис
консультанта*

Серова Людмила Петрівна

Гарант освітньої програми
д-р. т. н., проф.

підпис гаранта

Мокроусова Олена
Романівна

Київ 2021

АНОТАЦІЯ

Літвін М.М. Оцінка якості та безпечності скляного посуду з декоративним оздобленням при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності

Робота присвячена дослідженню якості та безпечності скляного посуду з декоративним оздобленням, що імпортується та реалізується на підприємстві ТОВ «Епіцентр К». Досліджено стан та динаміка ринку скляного посуду в Україні та особливості організації імпорту. Охарактеризовано основні показники та процеси організації імпорту скляного посуду з декоративним оздобленням при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності ТОВ «Епіцентр К». За результатами оцінки якості та безпечності скляного посуду з декоративним оздобленням, що імпортується та реалізується підприємством ТОВ «Епіцентр К». Було зроблено висновок про його відповідність вимогам нормативної документації.

Ключові слова: скляний посуд, безпечність, якість, імпорт, ефективність імпорту.

ANNOTATION

Litvin M.M. Assessment of quality and safety of glassware with decorative finish in the implementation of foreign economic activity

The work is devoted to the study of the quality and safety of glassware with decorative finishes, which is imported and sold at the company "Epicenter K". The state and dynamics of the glassware market in Ukraine and the peculiarities of the organization of imports are studied. The main indicators and processes of organization of import of glassware with decorative decoration in the implementation of foreign economic activity of LLC "Epicenter K" are described. According to the results of the assessment of the quality and safety of glassware with decorative finishes, imported and sold by the company LLC "Epicenter K". it was concluded that it meets the requirements of regulatory documentation.

Key words: glassware, safety, quality, import, import efficiency.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. АНАЛІЗ РИНКУ ТА ВИМОГИ ДО ЯКОСТІ СКЛЯНОГО ПОСУДУ З ДЕКОРАТИВНИМ ОЗДОБЛЕННЯМ.....	5
1.1. Стан та динаміка скляного посуду в Україні	5
1.2. Фактори формування якості скляного посуду з декоративним оздобленням.....	13
1.3. Вимоги до якості і безпечності скляного посуду з декоративним оздобленням.....	16
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ЯКОСТІ ТА БЕЗПЕЧНОСТІ СКЛЯНОГО ПОСУДУ З ДЕКОРАТИВНИМ ОЗДОБЛЕННЯМ.....	22
2.1 Організація, об'єкт та методи дослідження.....	22
2.2 Характеристика асортименту скляного посуду з декоративним оздобленням, що реалізується в ТОВ «Епіцентр К»	27
2.3 Оцінка якості та безпечності скляного посуду з декоративним оздобленням, що реалізується в ТОВ «Епіцентр К»	31
РОЗДІЛ 3. ДОСЛІДЖЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «ЕПІЦЕНТР К».....	35
3.1. Організація зовнішньоекономічної діяльності ТОВ «Епіцентр К»	35
3.2. Оцінка ефективності імпоротної діяльності ТОВ «Епіцентр К»	43
3.3. Напрями підвищення ефективності імпоротної діяльності ТОВ «Епіцентр К».....	48
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	53
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	57
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність обраної теми полягає в тому, що з розвитком світового скляного виробництва зростає і попит на скляний посуд з декоративним оздобленням. Попит на скляний посуд визначається властивостями самого матеріалу, такими як зручність у користуванні, гігієнічність, краса. Саме тому такі вироби є незамінними у нашому побуті і доцільно досліджувати їх якість та безпечність при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності. Важливим аспектом у процесі організації товарного обігу скляного посуду з декоративним оздобленням в Україні є питання оцінки його якості та безпечності. Від цього залежить виконання підприємствами торгівлі взятих на себе зобов'язаннями по реалізації якісної та безпечної продукції на внутрішньому ринку. Також важливими є питання товарного асортименту скляного посуду з декоративним оздобленням в роздрібних торговельних мережах України, зокрема в найбільшій мережі ТОВ «Епіцентр К».

Метою роботи є дослідження якості та безпечності імпортного скляного посуду з декоративним оздобленням.

Для досягнення мети необхідно вирішити такі *завдання*:

- проаналізувати стан та динаміку ринку скляного посуду в Україні;
- розглянути фактори формування якості скляного посуду з декоративним оздобленням;
- навести основні вимоги до якості і безпечності скляного посуду з декоративним оздобленням;
- визначити організацію, об'єкт та методи дослідження;
- навести характеристику асортименту скляного посуду з декоративним оздобленням, що реалізується в ТОВ «Епіцентр К»;
- здійснити оцінку якості та безпечності скляного посуду з декоративним оздобленням, що реалізується в ТОВ «Епіцентр К»;
- проаналізувати особливості організації зовнішньоекономічної діяльності ТОВ «Епіцентр К»;

- здійснити оцінку ефективності імпортової діяльності ТОВ «Епіцентр К»;
- обґрунтувати напрями підвищення ефективності імпортової діяльності ТОВ «Епіцентр К».

Об'єктом дослідження є скляний посуд з декоративним оздобленням.

Предметом дослідження виступають критерії оцінки якості, безпечності скляного посуду.

Інформаційна база дослідження. Вихідними даними для виконання випускної кваліфікаційної роботи були законодавчі та нормативно-правові документи, що регулюють діяльність підприємств, спеціальна література з даної проблеми, матеріали управлінської звітності ТОВ «Епіцентр К», матеріали особистих досліджень.

Наукова новизна дослідження полягає у систематизації підходів щодо систематизації вимог до оцінки якості та безпечності скляного посуду з декоративним оздобленням при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності на підприємстві торгівлі ТОВ «Епіцентр К».

Практична цінність роботи. У ході дослідження пропонується програма заходів щодо удосконалення операцій з імпорту скляного посуду на підприємстві торгівлі ТОВ «Епіцентр К».

Отримані результати дослідження можуть бути використані керівництвом підприємства ТОВ «Епіцентр К» у якості практичних рекомендацій для підвищення якості та удосконалення ланцюгів постачання товарів.

Апробація роботи – за результатами досліджень опубліковано статтю Лівтін М.М. Оцінка якості та безпечності імпортного скляного посуду з декоративним оздобленням. Митна справа: практичний аспект. - зб. наук. статей. К. : КНТЕУ. 2021. С. 419-425.

Структура випускної кваліфікаційної роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (налічує 33 найменування) та додатків. Основна частина роботи викладена на 55 сторінках.

РОЗДІЛ 1

АНАЛІЗ РИНКУ ТА ВИМОГИ ДО ЯКОСТІ СКЛЯНОГО ПОСУДУ З ДЕКОРАТИВНИМ ОЗДОБЛЕННЯМ

1.1. Стан та динаміка скляного посуду в Україні

Ринок скляного посуду в сучасних умовах є динамічним та демонструє швидкі темпи зростання. Тенденції вітчизняного ринку скляного посуду в певній мірі повторюють світові тренди, але з деяким запізненням. Для оцінки ємності ринку скляного посуду та його динаміки варто перейти до розгляду показників виробництва за останні 5 років (рис. 1.1).

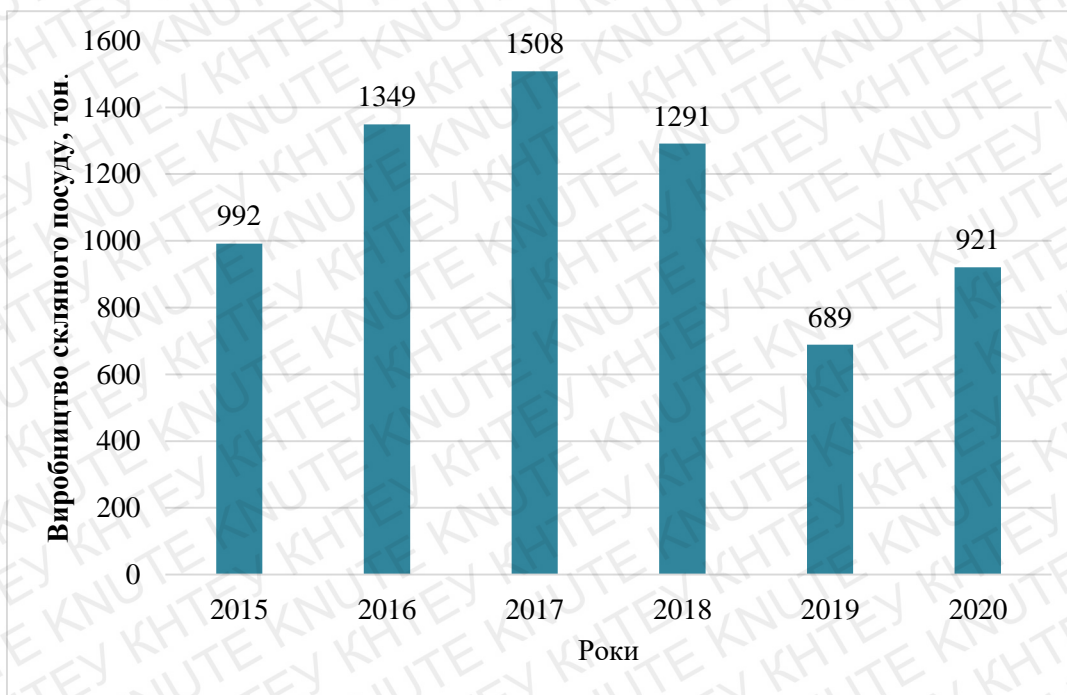

Рис. 1.1. Динаміка обсягів виробництва скляного посуду у 2015-2020 рр. в Україні, тон [31]

Як свідчать дані рис. 1.1, показники розвитку виробництва скляного посуду в Україні мали позитивну динаміку у 2015-2017 рр. Обсяги власного виробництва у 2015 році склали 992 тони. У 2016 році даний показник становив 1349 тон, що на 36,0% більше порівняно з 2015 роком. У 2017 році обсяг виробництва скляного посуду склав 1508 тон, що на 11,8% більше по

відношенню до 2016 року. Скорочення темпів росту обсягів виробництва скляного посуду у 2017-2018 рр. та 11,8% зумовлене певними економічними обставинами, спричиненими кризою вітчизняного виробництва скляного посуду (рис. 1.2).

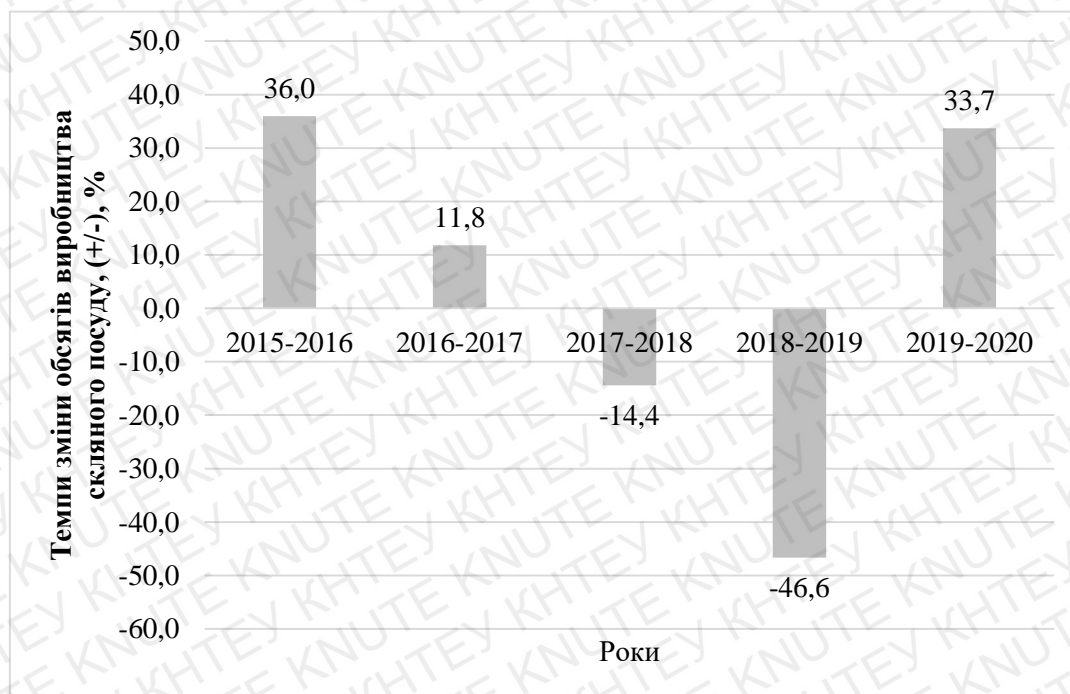

Рис. 1.2. Динаміка темпів зміни обсягів виробництва скляного посуду у 2015 -2020 рр. в Україні, % [31]

Також варто відмітити, що у 2019 році зниження обсягу виробництва скляного посуду було максимальним – 46,6% до рівня 689 тон. У 2020 році можна було спостерігати збільшення обсягу виробництва на 33,7% до рівня 921 тон.

Значну долю скловиробів на ринку України становить продукція закордонних виробників: Чехія, Словачія, Німеччина, Франція, Італія, Росія тощо, яка є досить конкурентоспроможною переважно завдяки високим естетичним властивостям скляних виробів [32].

Розглянемо основні показники експорту та імпорту скляного посуду на ринку України. З цією метою проаналізуємо наведені показники для коду УКТЗЕД 7013 (УКТЗЕД) «Посуд столовий, кухонний ...» [10].

Динаміку обсягів експорту скляного посуду наведено на рис. 1.3 [8, 9].

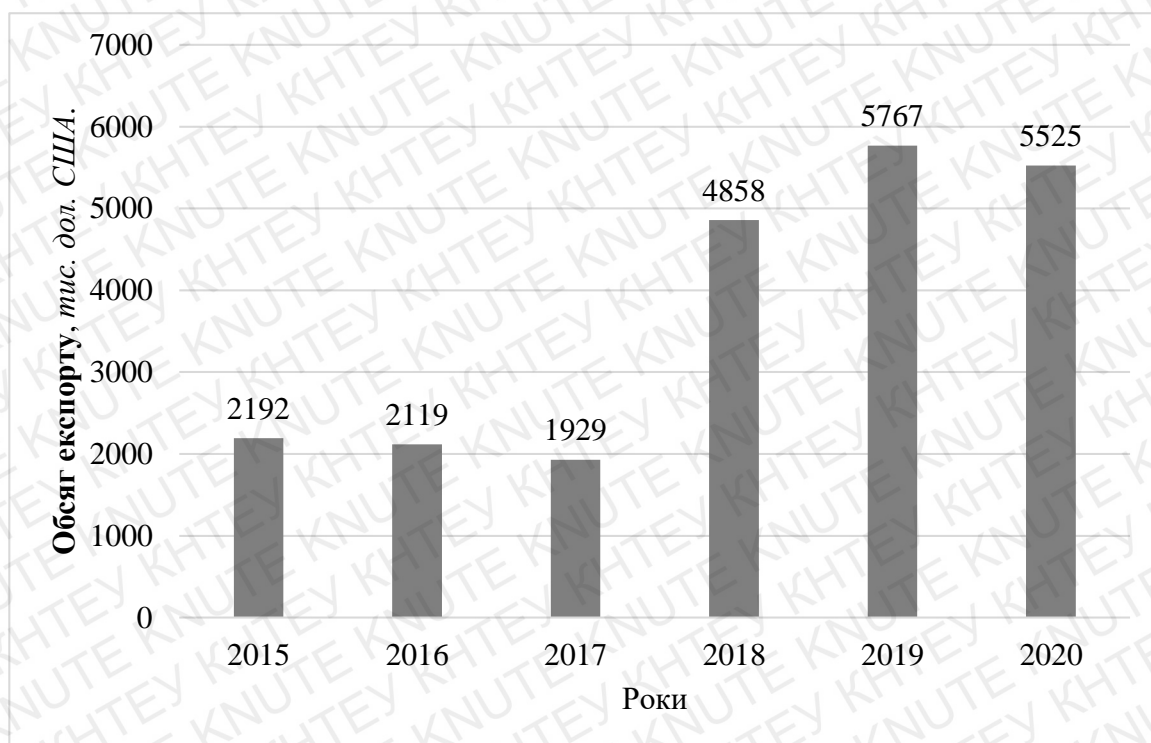

Рис. 1.3. Динаміка обсягів експорту з України на світовий ринок скляного посуду за період 2015-2020 рр., тис.дол [8]

Як свідчать дані рис. 1.3, обсяги експорту скляного посуду у 2015-2016 роках мали тенденцією до незначного зниження. Так, у 2015 обсяг експорту скляного посуду складав 2192 тис.дол., а у 2016 році відбулося скорочення експорту скляного посуду на 3,3% або до рівня 2119 тис.дол. У 2017 році обсяги експорту скляного посуду склали 1929 тис.дол, або скоротилися на 9,0% порівняно зі значення експорту у попередній рік. Однак, варто відмітити, що у подальші роки приріст експорту суттєво збільшився. У 2018 році обсяг експорту скляного посуду складав 4858 тис.дол., що на 151% більше за показник попереднього року.

Характеризуючи виробництво скляного посуду в Україні, варто відмітити, що на його стан значно впливає конкурентна ситуація на ринку. Сьогодні ринок наповнений товарами імпортного виробника, що не завжди відповідає встановленим критеріям якості у нормативній документації. Також, основними чинниками розвитку внутрішнього ринку скляного посуду в Україні є політичні, загальноекономічні, ставлення населення до даного товару,

особливості конкурентної боротьби за споживача між різними виробниками. Варто відмітити, що вітчизняне виробництво скляного посуду в Україні має значні перспективи, однак потребує модернізації.

У 2019 році обсяг експорту скляного посуду склав 5767 тис.дол., що на 18,7% більше за показник попереднього року (рис. 1.4) [8].

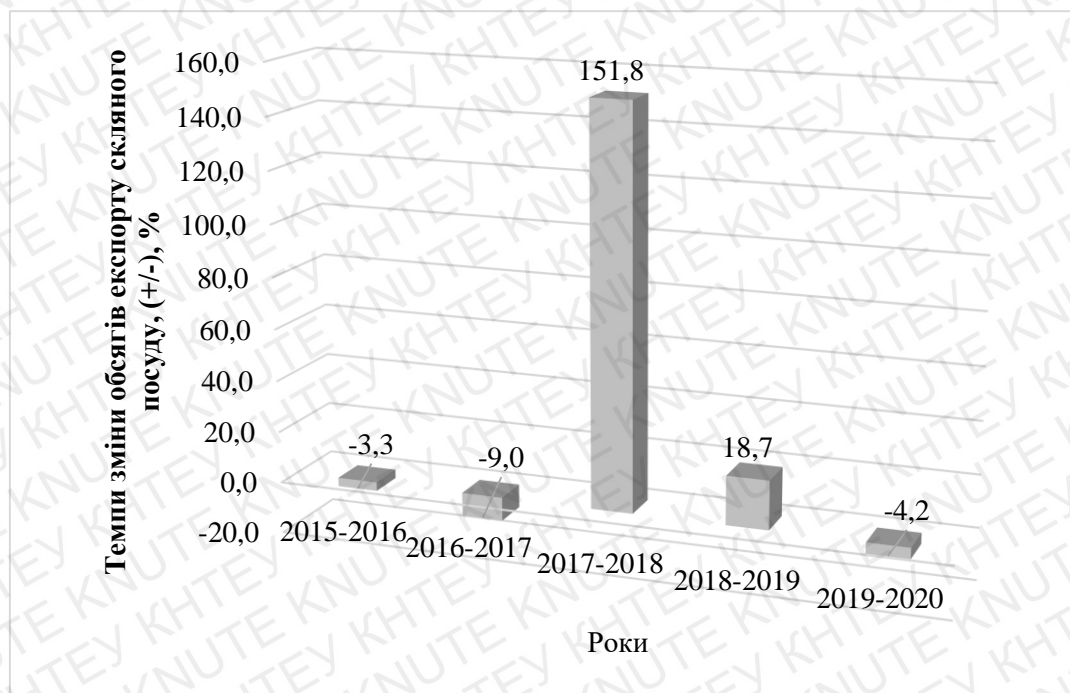

Рис. 1.4. Динаміка темпів зміни обсягів експорту скляного посуду у 2015-2020 рр. в Україні, % [8]

У 2020 році можна було спостерігати незначне скорочення експорту скляного посуду з України внаслідок економічної кризи, зумовленої пандемією коронавірусу. Варто додати, що зростання обсягів експорту скляного посуду у 2018-2019 рр. в цілому можна пояснити наслідками девальвації гривні, внаслідок чого внутрішнє виробництво та продаж даного товару на зовнішній ринок стало більш економічно вигідним [8].

Найбільші обсяги експорту скляного посуду у 2020 році були характерні за такими географічними напрямками як Польща - 3330 тис.дол, Нідерланди - 1304 тис.дол, Республіка Молдова - 141 тис.дол, Білорусь - 140 тис.дол, Грузія - 104 тис.дол, Румунія - 67 тис.дол, Німеччина - 59 тис.дол, тощо [8].

Динаміку показників імпорту скляного посуду в Україну за 2015-2020 рр. наведено на рис. 1.5.

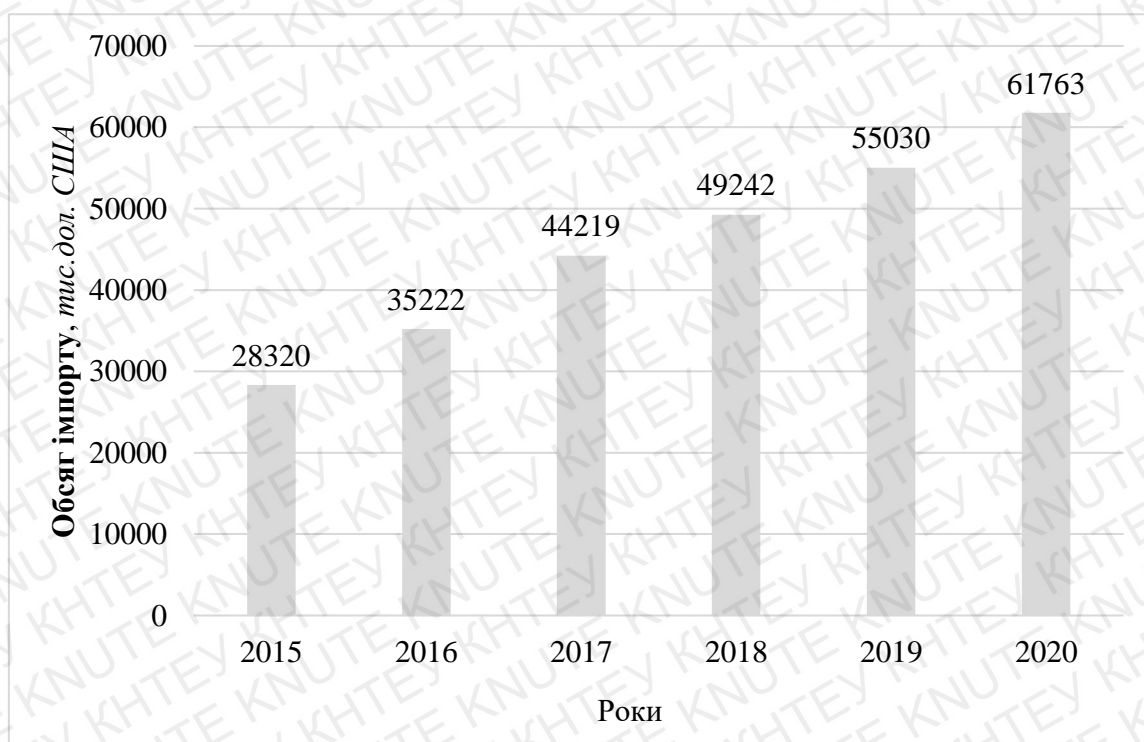

Рис. 1.4. Динаміка обсягів імпорту скляного посуду в Україну протягом 2015-2020 рр., тис.дол [9]

Як свідчать дані рис. 1.5, обсяги імпорту скляного посуду у 2015-2020 роках мали тенденцію до постійного зростання, що зумовлювалося стійкими темпами збільшення попиту на дану продукцію на внутрішньому ринку України. Так, у 2015 обсяг імпорту скляного посуду складав 28320 тис.дол., а у 2016 році році відбулося зростання імпорту скляного посуду на 24,4% або до рівня 35222 тис.дол. У 2017 році обсяги експорту скляного посуду склали 44219 тис.дол, або збільшилися на 25,5% порівняно зі значення імпорту у попередній рік. Однак, варто відмітити, що у подальші роки приріст імпорту хоч і був позитивним, проте мав менш виражену динаміку. У 2018 році обсяг імпорту скляного посуду складав 49242 тис.дол., що на 11,4% більше за показник попереднього року. У 2019 році обсяг імпорту скляного посуду складав 55030 тис.дол., що на 11,8% більше за показник попереднього року. У 2020 році можна було спостерігати подальше зростання обсягів імпорту скляного посуду

в Україні на 12,2% попри наслідки економічної кризи, зумовленої пандемією коронавірусу [9] (рис. 1.6).

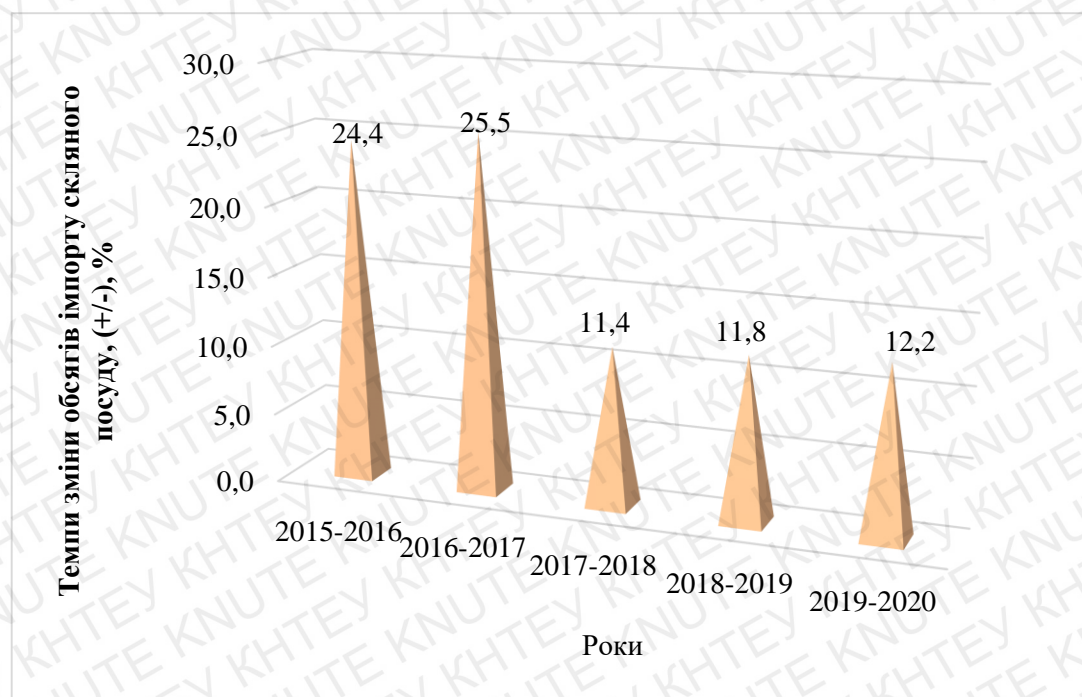

Рис. 1.6. Динаміка темпів зміни обсягів імпорту скляного посуду у 2015-2020 рр. в Україні, % [9]

Найбільші обсяги імпорту скляного посуду в Україну у 2020 році були характерні за з таких країн як Китай – 16912 тис.дол, Франція – 15404 тис.дол, Російська Федерація – 10336 тис.дол, Чехія – 6392 тис.дол, Польща – 2868 тис.дол, Об'єднані Арабські Емірати – 2400 тис.дол, Італія – 2319 тис.дол, Туреччина – 1369 тис.дол, Німеччина – 717 тис.дол, Болгарія – 582 тис.дол, Нідерланди – 409 тис.дол, тощо [9].

Асортиментна насиченість українського ринку скляного посуду, хоча вона не досягла і 70% кількості товарних позицій, що пропонуються на Заході. Чимало марок, особливо після кризи 2014-2015 рр., виявилися поза зоною потенційного попиту [33].

На рис. 1.7 відображено структуру країн-експортерів, присутніх на українському ринку скляного посуду станом на 2020 рік. Головна особливість

ринку скляного посуду – відсутність сезонних перепадів попиту по товарних групах та стабільність асортименту [9].

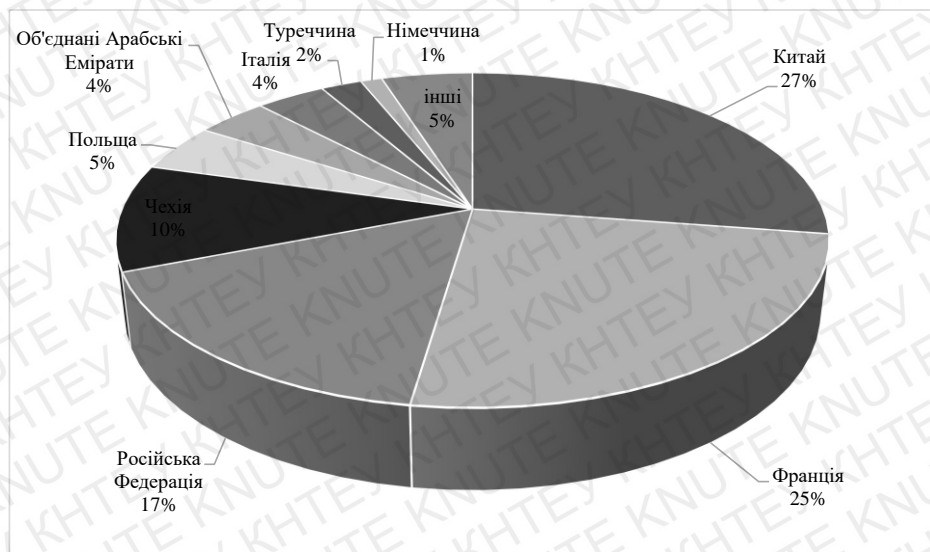

Рис. 1.5. Структура країн-експортерів, присутніх на українському ринку скляного посуду, % (2020 рік) [9]

Сьогодні на внутрішньому українському ринку користуються попитом виробу переважно французьких, білоруських, італійських та польських виробників [9]. Однак, варто вказати також на залежність попиту і від цінової категорії товару (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Цінова сегментація виробників, присутніх на українському ринку скляного посуду у 2020 році (%) [9]

	нижній ціновий сегмент	середній ціновий сегмент	вищий ціновий сегмент	преміум	Разом
Франція	1	15	26	58	100
Італія	7	14	38	41	100
Іспанія	3	17	31	49	100
Китай	34	44	14	8	100
Польща	39	56	5		100
Росія	31	61	8		100
ОАЕ	65	31	4		100
Інші	23	37	24	16	100
<i>Середня структура</i>	<i>21</i>	<i>59</i>	<i>15</i>	<i>5</i>	<i>100</i>

В цілому варто відмітити, що продукція виробників Франції та Італії автоматично попадає в розряд високого цінового сегменту (табл. 1.1) [9].

Виробники Росії, Польщі та Білорусії відносяться до середнього та нижнього цінового сегменту. До нижнього цінового сегменту також відносяться виробники Китаю, що пропонує оптом та вроздріб недорогу продукцію.

В цілому середня структура цінової сегментації вітчизняного ринку скляного посуду передбачає домінування на ринку переважно продукції нижнього та середнього цінових сегментів, що зумовлено переважно низькими рівнями доходів населення України. Тобто, можна сказати, що лише 5% від потенційних споживачів продукції можуть забезпечити собі доступ до товарів преміум сегменту, а 59% переважно користуються продукцією середнього цінового сегменту.

Таким чином, проведений аналіз ринку скляного посуду дав можливість виявити основні тенденції його розвитку упродовж 2015-2019 рр. У 2019 році зниження обсягу виробництва скляного посуду було максимальним – 46,6% до рівня 689 тон. У 2020 році можна було спостерігати збільшення обсягу виробництва на 33,7% до рівня 921 тона. Найбільші обсяги експорту скляного посуду у 2020 році були характерні за такими географічними напрямками як Польща - 3330 тис.дол, Нідерланди – 1304 тис.дол, Республіка Молдова – 141 тис.дол, Білорусь – 140 тис.дол, Грузія – 104 тис.дол, Румунія - 67 тис.дол, Німеччина - 59 тис.дол, тощо. У 2018 році обсяг імпорту скляного посуду складав 49242 тис.дол., що на 11,4% більше за показник попереднього року. У 2019 році обсяг імпорту скляного посуду складав 55030 тис.дол., що на 11,8% більше за показник попереднього року. У 2020 році можна було спостерігати подальше зростання обсягів імпорту скляного посуду в Україні на 12,2% попри наслідки економічної кризи, зумовленої пандемією коронавірусу. Найбільші обсяги імпорту скляного посуду в Україну у 2020 році були характерні для таких країн як Китай – 16912 тис.дол, Франція – 15404 тис.дол, Російська Федерація – 10336 тис.дол, Чехія – 6392 тис.дол, тощо.

1.2. Фактори формування якості скляного посуду з декоративним оздобленням

Перед тим, як перейти до характеристики факторів формування якості скляного посуду з декоративним оздобленням, варто описати основні ознаки його класифікації (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Ознаки класифікації скляного посуду [17]

№	Класифікаційна ознака	Види скляного посуду в межах відповідної ознаки
1	За наявністю декору	Без декору; з декором, нанесеним у процесі формування; з декором, що нанесений на готові вироби
2	За призначенням	Кухонний, столовий, господарський, чайний
3	За видом сировини	Натрій-кальцій-силікатний, калієво-свинцевий, калієво-барієвий
4	За кольором	Безкольорові, кольорові суцільні, кольорові з нацвітом
5	За технологією виготовлення	Видувні вироби, гутні вироби, пресовані. пресовидувні, відцентрового формування
6	За наповненням	Пласкі вироби, малі порожнисті вироби, Великі порожнисті вироби
7	За розміром	Дрібні, середні, крупні, особливо крупні

Основними факторами формування якості скляного посуду з декоративним оздобленням є такі:

- технологія виробництва;
- особливості пакування;
- умови зберігання та транспортування.

Розглянемо наведені фактори детальніше.

Технологія виробництва

Основні етапи виготовлення скляного посуду з декоративним оздобленням є такими [3]:

- підготовка та плавка сировини;
- формування скляного виробу;
- нанесення декору;
- пакування.

Розглянемо більш детально деякі методи формування скляного посуду, оскільки саме вони визначають якість виробу на етапі виробництва.

Після плавлення порошку і клінкеру, змішаного зі скляною композицією, в печі тигель або плавильну піч, його освітлюють в однорідну скляну рідину без бульбашок, каменів і смуг. Надалі відбувається охолодження для досягнення діапазону в'язкості, що відповідає відповідному методу формування для виконання різних технологічних операцій.

Розрізняють ручне та механічне видувне формування. Під час ручного формування ручна трубка для видування витягується з тигля чи печі, щоб сформувати форму виробу. Гладкі круглі вироби видуваються обертанням. Вироби з опуклими та увігнутими зразками або формами, які не є круглими, формуються статичним винесенням. Під час ручного формування матеріал вливають у залізну матрицю, приводять у дію пуансон, пресують у формі пристрою, а потім охолоджують та розривають [3].

Механічне формування передбачає автоматичне виробництво великих партій з високою продуктивністю. Пресування під тиском підходить для невеликих виробів, таких як чашки, тарілки, цигаркові циліндри тощо. Також вирішується динамічний спосіб формовки виробів. Відповідно до нього, матеріал у формі, що обертається, завдяки відцентровій силі, що створюється обертанням, розширюється і притискається до форми, твердне і виймається. наведений спосіб підходить для формування великих скляних виробів із рівномірною стінкою.

Іноді у промисловому виробництві використовується технологія вільного формування, яка також відома як лиття під тиском. Матеріал з силікатної маси багаторазово запікається у печі. Завдяки відсутності контакту з прес-формою, поверхня скла утворюється яскравою, а форма виробу стає дуже гладкою. Готову продукцію також називають пічним склом [33].

Нанесення декору може відбуватися як у процесі формовки виробів, так і після того, як формування виробу завершено та виріб набув готової форми. В залежності від вибору відповідного методу нанесення декору формуються різні споживчі характеристики виробів. Декор, нанесений у процесі формовки, є більш стійким. Однак, такий спосіб виробництва має вищий ризик браку.

Пакування

Маркування виробів наноситься на паперову етикетку, котру наклеюють безпосередньо на виріб, споживчу тару, групову упаковку з паперу та транспортну тару. Маркування повинно бути чітким, розбірливим і містити наступні дані: товарний знак та скорочену назву підприємства-виробника; артикул, номер рисунка чи групу складності рисунка, позначення стандарту. На кришталевих виробках, крім того, в маркуванні додатково вказана масова доля оксидів свинцю. Для упаковки скляних виробів застосовують картонні та гофровані коробки, а також паперові пакети з пакувального паперу [12].

Транспортування та зберігання

Скляний посуд - крихкий товар, який розбивається, тому при його транспортуванні передбачені норми бою, в межах яких вантажовідправник відповідальності не несе. Ці норми втрат скляних виробів залежать від групи скловиробів (сортовий, господарський, кухонний посуд), виду виробу, виду транспорту, місця розташування складу і відстані перевезення, вони встановлюються диференційовано як на товари вітчизняного виробництва, так і імпорتنі. Наприклад, для підприємств роздрібної торгівлі, які отримують товари зі складу оптової бази виробника, незалежно від відстані перевезення автотранспортом, для посуду сортового норми втрат будуть 1,5%, для посуду господарського - 2,6%, для посуду кухонного з жаростійкого скла - 1,4% суми

вартості партії товару; двома видами транспорту (залізницею і автотранспортом) відповідно - 2,0, 3,3, 1,8% [12].

Отже, було розглянуто основні фактори формування якості скляного посуду з декоративним оздобленням, до яких відносяться технологія виробництва, особливості пакування, умови зберігання та транспортування. Основними етапами виготовлення скляного посуду з декоративним оздобленням є: підготовка та плавка сировини; формування скляного виробу; нанесення декору; пакування. Дотримання вимог маркування, транспортування і зберігання скляного посуду з декоративним оздобленням створює умови для збереження якості в процесі товаропросування до споживача.

1.3. Вимоги до якості і безпеки скляного посуду з декоративним оздобленням

Вимоги до якості та контроль за якістю проводяться згідно регламентуючих документів – стандартів. Параметри якості скляного посуду з декоративним оздобленням регламентуються наступними нормативними документами [12, 13, 14]:

- ГОСТ 30407-96 Посуда и декоративные изделия из стекла. Общие технические условия [4];

- ДСТУ ISO 7086-1:2002. Посуд скляний порожнистий в контактi з їжею. Виділення свинцю та кадмію. Частина 1. Метод випробовування [5];

- ДСТУ ISO 7086-2:2002. Посуд скляний порожнистий в контактi з їжею. Виділення свинцю та кадмію. Частина 2. [6];

- ДСТУ 3053-95. Виробництво скла. Вироби побутового призначення. Терміни та визначення [11];

- ДСТУ EN 12983-1:2003. Посуд побутовий кухонний. Частина 1. Загальні вимоги [12].

Вимоги до безпеки скляних побутових виробів визначаються показниками міграції шкідливих речовин, водостійкості (гідролітичний клас),

термостійкості, кислотостійкості декоративного покриття, міцності кріплення деталей та елементів декоративного оформлення, відсутністю недопустимих дефектів.

Згідно вимог ГОСТ 30407-96 Посуда и декоративные изделия из стекла, основними критеріями безпеки скляного посуду з декоративним оздобленням є:

- допустима норма шкідливих речовин, що можуть виділятися з виробів при контакті з продуктами харчування;
- водостійкість виробів (має бути не нижче 4-го гідролітичного класу);
- термостійкість виробів, що полягає у їх здатності витримувати перепади температур;
- відсутність сколів на скляних виробах – їх наявність є недопустимою;
- гладкість торцевих граней виробів, аби ними не можна було поранитися;
- кислотостійкість (хімічна стійкість) частин виробів, що перебувають у контакті з їжею;
- кріплення ручок виробів повинно витримувати певні фізичні навантаження.

Як результат аналізу вимог до безпеки скляного посуду з декоративним оздобленням, було побудовано табл. 1.3. В таблиці наведено вимоги безпеки, які застосовуються для скляних побутових виробів та за якими ознаками можна оцінити безпеку скляних виробів.

Таблиця 1.3

Характеристика видів безпеки скляних побутових виробів згідно ГОСТ 30407-96 [4]

<i>№</i>	<i>Вид безпеки</i>	<i>Посилання на нормативний документ</i>	<i>Ознака</i>	<i>Спосіб оцінки</i>
1	Механічна безпека	п.8.9 ГОСТ 30407-96	Міцність кріплення ручок	оцінка тривалості навантаження на кріплення ручок

Продовження табл. 1.3

<i>№</i>	<i>Вид безпечності</i>	<i>Посилання на нормативний документ</i>	<i>Ознака</i>	<i>Спосіб оцінки</i>
2	Термічна безпечність	п.8.6 ГОСТ 30407-96	Здатність витримувати різкі перепади температур	відсутність деформацій та пошкоджень в умовах різкого перепаду температури
3	Фізична безпечність	п.8.5 ГОСТ 30407-96	Відсутність сколів, деформацій та пошкоджень	Оцінка стійкості поверхні виробу (у т.ч. декору) після тривалого фізичного впливу на неї хопчатопаперовою тканиною
4	Хімічна безпечність	п.8.8 ГОСТ 30407-96	Відсутність пошкоджень поверхні виробу	Оцінка стійкості поверхні виробу (у т.ч. декору) до впливу 1%-го розчину харчової соди

Розділ 8 ГОСТ 30407-96 містить перелік пунктів, що стосуються методів контролю показників якості та безпечності скляних побутових виробів. Основні параметри цих показників описано вище у табл. 1.3.

Визначаючи особливості формування якості та безпечності скляних виробів, варто також наголосити на питанні виділення свинцю та кадмію. У табл. 1.4 наведено допустимі межі виділення свинцю та кадмію.

Вимоги до виділення свинцю та кадмію регулюється стандартом ГОСТ 30407-96, а методи випробування та допустимі межі описані в відповідних стандартах ДСТУ ISO 7086-1:2002 [5] та ДСТУ ISO 7086-2:2002 [6]. Відповідно, різні вимоги визначені для різних типів виробів, які класифікуються як пласкі вироби, малі порожнисті вироби та великі порожнисті вироби.

Таблиця 1.4

Допустимі межі виділення свинцю та кадмію у скляних побутових виробів згідно ДСТУ ISO 7086-2:2002 [6]

Вид скляного посуду	Гранично допустимі межі			
	свинцю		кадмію	
	мг / дм ²	мг / дм ³	мг / дм ²	мг / дм ³
Пласкі вироби	1,7	-	0,17	-
Малі порожнисті вироби	-	5,0	-	0,50
Великі порожнисті вироби	-	2,5	-	0,25

Вимоги до геометричних параметрів виробів зі скла наведено у табл. 1.5.

Таблиця 1.5

Вимоги до геометричних параметрів виробів зі скла за ДСТУ 3053-95 [11]

Група виробу	Висота, мм	Діаметр чи довжина, мм	Повна місткість, см ³
Дрібні	До 100 включно	До 100 включно	До 100 включно
Середні	Більше 100 до 250 включно	Більше 100 до 150 включно	Більше 100 до 500 включно
Крупні	Більше 250 до 350 включно	Більше 150 до 250 включно	Більше 500 до 1500 включно
Особливо крупні	Більше 350	Більше 250	Більше 1500

У виробах із безкольорового скла допускаються незначні кольорові відтінки, які не псують товарний вигляд. Крім того, допускається різниця в інтенсивності забарвлення одного і того ж виробу з кольорового і накладного скла, викликані нерівномірністю товщини стінок, які не псують товарний вигляд виробу. Різні кольорові відтінки декору, одержані при термообробці сульфідцинкового скла, також допустимі у виробах.

В скляних виробах не допускаються інші включення розміром понад 1 мм та в кількості, яка наведена в табл. 1.5.

Таблиця 1.6

Кількість інших включень в скляні вироби (за ДСТУ 3053-95, ДСТУ ISO 7086-2-2002 [11, 13])

Вид виробу	Кількість інших включень, які допускаються для групування виробів, шт.			
	Дрібні	Середні	Крупні	Особливо крупні
Вироби багатостадійної механізованої виробки, видувні і пресовані, склянки механізованої виробки	1	2	-	-
Інші вироби	1	2	3	4

Кількість і розміри пузирів не повинні перевищувати значення, указані у ДСТУ ISO 7086-2-2002. У посуді не допускаються локальні накопичення "мошки", прорізані грані, прилиплі шматочки скла, задирки, "припал", матовий наліт на гранях, а також недоведення і переведення ліній малюнка розміром понад 4 мм. Кількість та розміри чужорідних включень не повинні бути вищими, ніж наведених у табл. 1.7.

Таблиця 1.7

Нормативи допуску чужорідних включень у скляних побутових виробах

(за ДСТУ 3053-95, ДСТУ ISO 7086-2-2002) [11, 13]

Розмір включення,	Група виробів	Кількість включень, шт.
До 1,0 включно	Дрібні	1
	Середні	3
	Великі	4
	Особливо великі	5
Від 1,0 до 2,0 включно	Дрібні	1
	Середні	2
	Великі	2
	Особливо великі	3

Отже, скляний посуд з декоративним оздобленням за формою, розмірами, видами обробки, зовнішнім виглядом повинен відповідати зразкам-еталонам, затвердженим в установленому порядку, а також мати комплекс визначених споживних властивостей. За якістю виготовлення скляний посуд з декоративним оздобленням повинен відповідати вимогам нормативних документів. Вимоги до на виділення свинцю та кадмію регулюється стандартом ГОСТ 30407-96, а методи випробування та допустимі межі описані в відповідних стандартах ДСТУ ISO 7086-1:2002 та ДСТУ ISO 7086-2:2002. Розділ 8 ГОСТ 30407-96 містить перелік пунктів, що стосуються методів контролю показників якості та безпечності скляних побутових виробів.

РОЗДІЛ 2

ОЦІНКА ЯКОСТІ ТА БЕЗПЕЧНОСТІ СКЛЯНОГО ПОСУДУ З ДЕКОРАТИВНИМ ОЗДОБЛЕННЯМ

2.1 Організація, об'єкт та методи дослідження.

Дослідження по випускній кваліфікаційні роботі здійснювалося протягом 2021 рр. в лабораторії кафедри товарознавства та митної справи Київського національного торговельно-економічного університету.

Структурну схему організації дослідження наведено на рисунку 2.1.

Рис. 2.1. Схема організації дослідження

Дослідження у випускній кваліфікаційні роботі проводилося у 3 етапи:

- на першому етапі визначено особливості розвитку вітчизняного ринку скляного посуду з декоративним оздобленням, наведено основні фактори формування якості та безпеки даної продукції та визначено вимоги до її оцінки;
- на другому етапі проведено товарознавчу оцінку якості та безпеки скляного посуду з декоративним оздобленням;
- на третьому етапі проведено дослідження організації зовнішньоекономічної діяльності ТОВ «Епіцентр К».

Товарознавчу оцінку якості та безпеки скляного посуду з декоративним оздобленням проводили у відповідності до ГОСТ 30407-96 Посуда и декоративные изделия из стекла. Общие технические условия [4]. Згідно даного стандарту здійснювали оцінку відповідності скляного посуду з декоративним оздобленням за наступними органолептичними показниками (згідно п. 5.1 ГОСТ 30407-96):

- форма;
- колір;
- кількість інородних включень.

Основні вимоги до оцінки якості та безпеки скляного посуду з декоративним оздобленням та методи, які були використані, наведено у табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Вимоги та методи органолептичної оцінки відповідності форми, кольору та декору скляного посуду з декоративним оздобленням

Критерій	Вимога згідно п. 5.1 ГОСТ 30407-96	Метод оцінки
Форма	Повинна відповідати зразку-еталону:	Органолептичний: зовнішній огляд виробу
Наявність бульбашок	Кількість та розмір бульбашок не повинні перевищувати допустимі межі	Органолептичний: зовнішній огляд виробу
Наявність інородних включень	Повинна не перевищувати 2 шт. (для невеликих виробів)	Органолептичний: зовнішній огляд виробу

За формою, кольором та декором вироби мають відповідати зразкам-еталонам та їх технічним описам.

Також, у відповідності до вимог ГОСТ 30407-96 (п. 8.5, 8.6, 8.8, 8.9) було проведено оцінювання безпечності скляного посуду з декоративним оздобленням за показниками кислотостійкості та стійкості до дії соди покриття, міцності кріплення деталей. Методи, які використовувалися в дослідженні при оцінці безпечності скляного посуду з декоративним оздобленням, наведено у табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Методи оцінки безпечності скляного посуду з декоративним оздобленням згідно ГОСТ 30407-96 [4]

<i>№</i>	<i>Показник безпечності</i>	<i>Метод оцінки</i>
1	Механічна безпечність	досліджувані зразки заповнювали до краю водою, потім піднімали за ручку і в такому положенні витримують не менше 1 хв. Ручка повинна витримати навантаження без ознак руйнування у місцях з'єднання з виробом
2	Термічна безпечність	оцінку зразків на термічну стійкість здійснювали у приміщенні при t не нижче 18°C . Всередину зразка наливали гарячу воду ($t > 95^{\circ}\text{C}$). Після поступового охолодження води до температури, воду виливали і здійснювали занурення виробу у холодну воду ($t < 95^{\circ}\text{C}$).
3	Фізична безпечність	Зразки перевіряли шляхом потирання сухою бавовняною тканиною протягом 30 с з зусиллям, що не допускає руйнування виробу.
4	Хімічна безпечність	зразки занурювали у посудину з 1% розчином харчової соди ($t = 20 \pm 5^{\circ}\text{C}$) таким чином, аби вони були наполовину покриті розчином. Розчин доводили до температури ($t = 60 \pm 5^{\circ}\text{C}$) та витримували не менше 15 хв.

Вимоги до геометричних параметрів виробів зі скла визначали згідно ДСТУ 3053-95 [11].

В якості об'єкту дослідження було обрано 5 зразків скляного посуду з декоративним оздобленням різних постачальників:

Зразок № 1 - Бокал для червоного вина «Eclat Illumination», торгова марка «Eclat», країна-виробник: Франція;

Зразок № 2 - Келих для вина «Bohemia Claudia», торгова марка «Bohemia», країна-виробник: Чехія;

Зразок № 3 - Бокал для ігристого вина «Krosno Decoline», торгова марка «Krosno», країна-виробник: Польща;

Зразок № 4 - Келих для ігристого вина «Голуба Хвиля UNO PRO», торгова марка «UNO PRO», країна-виробник: Китай;

Зразок № 5 - Бокал для вина «Olens Vintage», торгова марка «Olens», країна-виробник: Китай.

Докладна характеристика яких представлена в табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Характеристика зразків скляного посуду з декоративним оздобленням для дослідження оцінки якості та безпеки

Найменування досліджуваного зразка	Виробник, країна-виробник	Об'єм, мл	Тип оздоблення	Матеріал	Ціна, грн
1	2	3	4	5	6
<p>Зразок № 1 Бокал для червоного вина «Eclat Illumination»</p> 	«Eclat», Франція	470 мл	3 різьбленим візерунком	Кришталеве скло	109,45 грн
<p>Зразок № 2 Келих для вина «Bohemia Claudia»</p> 	«Bohemia», Чехія	230 мл	Золота облямівка	Скло	341,50 грн

Продовження табл. 2.3

1	2	3	4	5	6
<p>Зразок № 3 Бокал для ігристого вина «Krosno Decoline»</p> 	«Krosno», Польща	200 мл	Золотий малюнок	Скло	193,16 грн
<p>Зразок № 4 Келих для ігристого вина «Голуба Хвиля UNO PRO»</p> 	«UNO PRO», Китай	275 мл	Золота облямівка та візерунок	Скло	227 грн
<p>Зразок № 5 Бокал для вина «Olens Vintage»</p> 	«Olens», Китай	300 мл	Різьблений візерунок	Скло	115 грн

Зразки скляного посуду з декоративним оздобленням було відібрано у одному з супермаркетів мережі ТОВ «Епіцентр К». Як видно з таблиці всі зразки бокалів зі скла призначені для вживання слабоалкогольних напоїв таких як червоне, біле та ігристе вина, келихи виробництва Франції, Польщі, Чехії та Китаю. Діапазон цін коливається від 109 грн. (Бокал для червоного вина «Eclat Illumination») до 341 грн. (Келих для вина «Bohemia Claudia»).

Дослідження якості та безпечності скляного посуду з декоративним оздобленням проводили в наступній послідовності: дослідження органолептичних показників якості, дослідження показників безпечності, формулювання висновків.

Для органолептичної оцінки показників якості скляного посуду з декоративним оздобленням було запропоновано використовувати 3-х балову шкалу, оскільки вона дасть можливість більш точно ранжувати результати органолептичної оцінки для досліджуваних зразків 5-ти різних виробників.

Для оцінки органолептичних показників якості скляного посуду з декоративним оздобленням нами було розроблено шкалу бальної оцінки, яку наведено у таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Шкала бальної оцінки органолептичних показників якості скляного посуду з декоративним оздобленням

Органолептичні показники	1 бал	2 бали	3 бали
Форма	Відповідає еталону, однак має невелику деформацію	Повністю відповідає еталону, є незначні потертості	Повністю відповідає еталону, без пошкоджень
Наявність бульбашок	присутні кілька бульбашок	Наявна не більше однієї бульбашки	Відсутність бульбашок
Кількість інородних включень	Наявні 2 і більше включення	Наявне 1 включення	Відсутні

Результати бальної оцінки мають ґрунтуватися на використанні методів органолептичної оцінки, що описані у табл. 2.1.

2.2 Характеристика асортименту скляного посуду з декоративним оздобленням, що реалізується в ТОВ «Епіцентр К»

Асортимент скляного посуду з декоративним оздобленням у мережі Епіцентр є доволі містким. Особливістю формування асортименту мережі є

використання поряд із загально прийнятими критеріями класифікації також власних критеріїв, що відповідають стандартам роботи мережі.

Формування асортименту скляного посуду з декоративним оздобленням, який реалізується на підприємстві ТОВ «Епіцентр К», відбувається у процесі узгодження товарних позицій у комерційному відділ підприємства. Комерційний відділ займається аналізом продажу різних товарних груп та товарних позицій. На основі аналітичної інформації приймається рішення про замовлення тих чи інших асортиментних позицій. Цей процес є основою для формування асортиментної структури як скляного посуду з декоративним оздобленням, так і інших видів товарів на підприємстві ТОВ «Епіцентр К».

Розглянемо основні ознаки формування асортименту скляних виробів на досліджуваному підприємстві ТОВ «Епіцентр К» (рис. 2.3).

Рис. 2.1. Класифікація товарного асортименту скляного посуду з декоративним оздобленням, що реалізуються в мережі Епіцентр

*за даними мережі Епіцентр

Як свідчать дані рис. 2.1, на підприємстві ТОВ «Епіцентр К» присутні різноманітні ознаки класифікації скляного посуду з декоративним оздобленням. Однак, можемо відмітити, що усі ці товари об'єднує головна ознака – вони побутового призначення. Тобто, усі зразки скляного посуду з декоративним оздобленням, що представлені в мережі «Епіцентр», призначені виключно для безпосереднього використання споживачами та не підлягають подальшій промисловій обробці. Тобто, в мережі «Епіцентр» не реалізуються напівфабрикати скляних виробів, які можна використати, наприклад, для виробництва вікон.

Для більш детальної характеристики асортименту скляного посуду з декоративним оздобленням, що реалізуються на ТОВ «Епіцентр К» проведемо аналіз асортиментної структури за ознакою призначення та за країнами походження.

На рис. 2.2 наведено класифікацію асортименту скляного посуду з декоративним оздобленням підприємства ТОВ «Епіцентр К» за країнами походження.

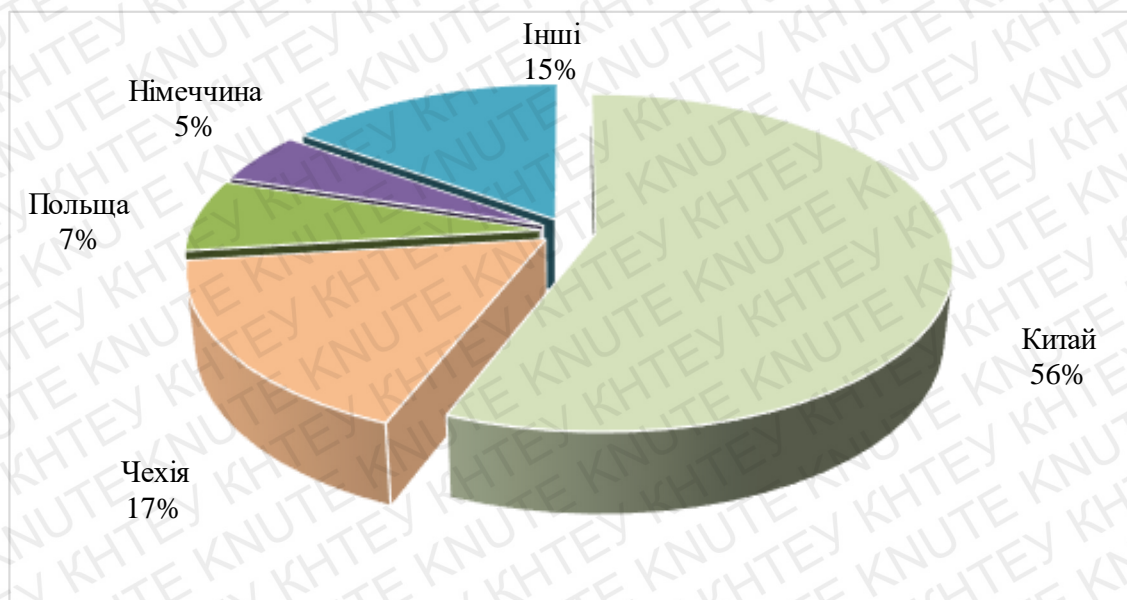

Рис. 2.2. Структура асортименту скляного посуду з декоративним оздобленням ТОВ «Епіцентр К» за країнами походження товару, %
*за даними комерційного відділу ТОВ «Епіцентр К»

Відповідно до даних рис. 2.2, у структурі товарного асортименту ТОВ «Епіцентр К» за ознакою країни походження переважала частка скляного посуду з декоративним оздобленням із Китаю – 56% та Чехії – 17%. Продукція з Польщі та Німеччини становила відповідно 7% та 5%. На інші країни припадало 15%.

Варто відмітити, що останнім часом досить активно зростає частка скляного посуду з декоративним оздобленням з Чехії. Так, якщо за даними мережі у 2015 році приблизно частка імпорту скляного посуду з декоративним оздобленням з даної країни становила всього 6%, то у 2018 році – вже 17%. Також змінилися структура постачальників скляної продукції з Чехії. Якщо 2-3 роки тому переважну частку поставок здійснювали посередники, то вже у 2014 році комерційний відділ мережі налагодив прямі зв'язки з заводами виробниками, що спричинило до зростання обсягів закупівель скляної продукції з цієї країни.

Також варто проаналізувати структуру асортименту за ознаками, які не можуть бути визначені кількісно, але лише експертним шляхом. Зокрема, до цієї ознаки відноситься спосіб формування. Структуру товарного асортименту підприємства ТОВ «Епіцентр К» у розрізі способу формування скляного посуду з декоративним оздобленням наведено на рис. 2.3.

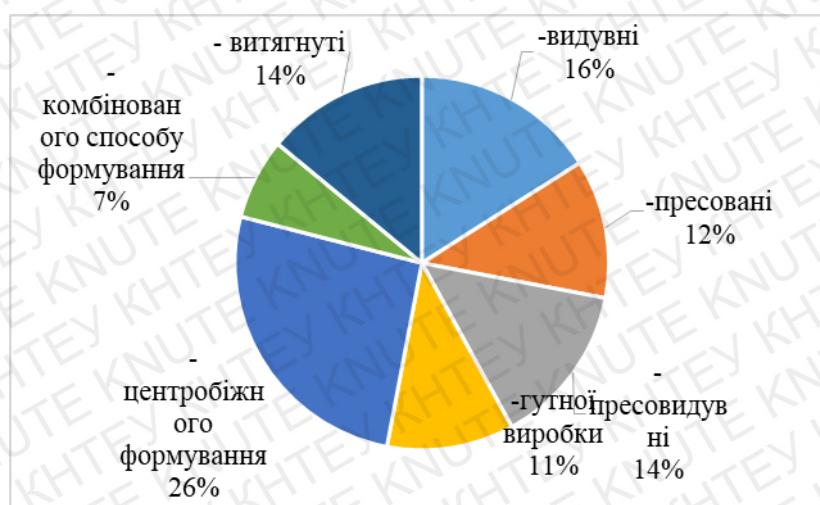

Рис. 2.3. Структура асортименту скляного посуду з декоративним оздобленням ТОВ «Епіцентр К» за способом формування, %

*за даними комерційного відділу ТОВ «Епіцентр К»

За способом формування переважає частка скляного посуду з декоративним оздобленням у мережу «Епіцентр», які виготовлені на основі способу центробіжного формування – приблизно 26%. Даний спосіб є найбільш дешевим та найменш трудомітським, тому знайшов широке застосування.

Отже, у даному питанні нами було проаналізовано особливості формування асортименту скляного посуду з декоративним оздобленням на підприємстві ТОВ «Епіцентр К». На підприємстві ТОВ «Епіцентр К» присутні різноманітні ознаки класифікації скляного посуду з декоративним оздобленням. Однак, можемо відмітити, що усі ці товари об'єднує головна ознака – вони побутового призначення. Тобто, види скляного посуду, що представлені в мережі «Епіцентр», призначені виключно для безпосереднього використання споживачами та не підлягають подальшій промисловій обробці. У структурі товарного асортименту ТОВ «Епіцентр К» за ознакою країни походження переважала частка скляного посуду з декоративним оздобленням із Китаю – 56% та Чехії – 17%. За способом формування переважає частка скляного посуду з декоративним оздобленням у мережу «Епіцентр», які виготовлені на основі способу центробіжного формування – приблизно 26%.

2.3 Оцінка якості та безпечності скляного посуду з декоративним оздобленням, що реалізується в ТОВ «Епіцентр К»

Органолептичну оцінку скляного посуду з декоративним оздобленням проводили у відповідності з вимогами стандарту [4]. Результати органолептичної оцінки якості представляємо в табл. 2.5.

З результатів органолептичної оцінки можемо бачити, що усі досліджувані зразки не мали суттєвих відхилень від вимог стандарту [4]. Для зразків 4 та 5 були характерні певні допустимі відхилення за показниками відповідності форми, наявності бульбашок та інеродних включень (вкраплень). Так, можемо спостерігати, що для зразка 4 були характерними незначні

порушення поверхні, що могло пояснюватися порушенням умов транспортування або зберігання.

Таблиця 2.5

Оцінка якості скляного посуду з декоративним оздобленням за органолептичними показниками

Показники	Дослідні зразки скляного посуду з декоративним оздобленням				
	Зразок 1	Зразок 2	Зразок 3	Зразок 4	Зразок 5
Форма	Відповідає еталону, без тріщин, посічок	Відповідає еталону, без тріщин, посічок	Відповідає еталону, без тріщин, посічок	Відповідає еталону, без тріщин, посічок, з незначними слідами порушень поверхні	Відповідає еталону, без тріщин, посічок
Наявність бульбашок	Відсутні	Відсутні	Відсутні	Наявна одна бульбашка	Наявна одна бульбашка
Наявність інородних включень	Відсутні	Відсутні	Відсутні	Наявне два невеликі включення	Наявне одне невелике включення

Також для зразків 4 та 5 можна було спостерігати наявність однієї бульбашки в структурі виробу. Причиною цього могло бути незначне порушення технологічного процесу. Що стосується наявності інородних включень, то для зразка 4 було помічено 2 включення, а для зразка 5 – одне. Балову оцінку якості досліджуваних зразків наведено у табл. 2.6.

Таблиця 2.6

Балова оцінка якості скляного посуду з декоративним оздобленням за органолептичними показниками, балів

Показники	Дослідні зразки скляного посуду з декоративним оздобленням				
	Зразок 1	Зразок 2	Зразок 3	Зразок 4	Зразок 5
Форма	3	3	3	2	3
Наявність бульбашок	3	3	3	2	2

Продовження табл. 2.6

Показники	Дослідні зразки скляного посуду з декоративним оздобленням				
	Зразок 1	Зразок 2	Зразок 3	Зразок 4	Зразок 5
Наявність інеродних включень	3	3	3	1	2
Разом, балів	9	9	9	6	7

Було проведено оцінювання відповідності досліджуваних зразків вимогам до геометричних параметрів згідно ДСТУ 3053-95 [11] (табл. 2.6).

Таблиця 2.6

Результати оцінювання відповідності досліджуваних зразків вимогам до геометричних параметрів згідно ДСТУ 3053-95 [11]

№	Параметр/п оказник	Граничне значення за ДСТУ 3053-95	Зразок 1	Зразок 2	Зразок 3	Зразок 4	Зразок 5
1	Висота, мм	до 100 мм включно	відповідає	відповідає	відповідає	відповідає	відповідає
2	Діаметр чи довжина, мм	до 100 мм включно	відповідає	відповідає	відповідає	відповідає	відповідає
3	Повна місткість, см ³	до 100 см ³ включно	відповідає	відповідає	відповідає	відповідає	відповідає

Як свідчать результати оцінювання відповідності досліджуваних зразків скляного посуду з декоративним оздобленням вимогам до геометричних параметрів, усі вони відповідали вимогам ДСТУ 3053-95 .

Було проведено дослідження обраних зразків скляних побутових виробів щодо механічної, термічної, хімічної та фізичної стійкості (відповідно до стандарту [4], методи контролю наведено у табл. 2.2). Результати подано у вигляді таблиці 2.7.

Таблиця 2.7

Результати оцінки кислотостійкості декоративного покриття та міцності кріплення деталей

№	Параметр/показник	Зразок 1	Зразок 2	Зразок 3	Зразок 4	Зразок 5
1	Результат оцінки фізичної стійкості: - Наявність границі досліджуваної поверхні; - Втрата блиску поверхні - Зміна кольору декоративного покриття	Відсутня Відсутня Відсутня	Відсутня Відсутня Відсутня	Відсутня Відсутня Відсутня	Відсутня Незначна Відсутня	Відсутня Відсутня Відсутня
2	Результат оцінки хімічної стійкості декору до розчину харчової соди: - Наявність границі досліджуваної поверхні; - Втрата блиску поверхні Зміна кольору декоративного покриття	Присутня Незначна Відсутня	Відсутня Відсутня Відсутня	Відсутня Відсутня Відсутня	Відсутня Відсутня Відсутня	Присутня Відсутня Незначна
3	Результат оцінки механічної міцності кріплення деталей - Наявність ознак механічного руйнування місця з'єднання деталі з основою виробу	Відсутня	Відсутня	Відсутня	Відсутня	Відсутня
4	Результат оцінки термічної стійкості: - Наявність тріщини, інших фізичних явищ.	Відсутня	Відсутня	Відсутня	Відсутня	Відсутня

Можемо зробити висновки про те, що другий, третій та четвертий зразок можна віднести до хімічно стійких, оскільки на досліджуваній поверхні відсутня границя, обумовлена втратою блиску чи зміною кольору декоративного оздоблення. Зразок 1 (Бокал для червоного вина Eclat Illumination) та зразок 5 (Бокал для вина Olens Vintage) не показали такі ж результати. Усі зразки виявилися фізично стійкими, окрім четвертого зразка, для якого характерною була втрата блиску поверхні після проведення випробування. Усі зразки виявилися механічно стійкими. Дослідження виробів на термічну стійкість також підтверджує те, що усі зразки відповідають вимогам термічної безпеки згідно ГОСТ 30407-96 (п. 8.6).

РОЗДІЛ 3

ДОСЛІДЖЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «ЕПІЦЕНТР К»

3.1. Організація зовнішньоекономічної діяльності ТОВ «Епіцентр К»

У даному питанні варто охарактеризувати основні етапи організації процесу здійснення операцій з імпорту на підприємстві ТОВ «Епіцентр К». Для забезпечення організації процесів імпорту на підприємстві є відділ постачання, в рамках якого функціонує підрозділ з організації імпорту товарів. За показники імпорту відповідає бренд менеджер відповідної товарної категорії. Скляний посуд відноситься до категорії «Товари для кухні». За цю категорію в мережі ТОВ «Епіцентр К» відповідає окремий підрозділ на чолі з бренд-менеджером. Фактично, формування процесу здійснення ЗЕД на досліджуваному підприємстві відбувається на основі взаємодії між відділом постачання (підрозділ з імпорту) та відділом товарів для кухні. Аби зрозуміти, як відрізняються функції окремих наведених підрозділів, варто навести організаційно-функціональну матрицю бізнес процесу імпорту скляного посуду в мережі ТОВ «Епіцентр К» (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Організаційно-функціональна матриця бізнес процесу імпорту скляного посуду в мережі ТОВ «Епіцентр К»

Бізнес процеси, що входять до процедури імпорту	Підрозділ «Товари для кухні»		Відділ постачання (підрозділ імпорту)			Фінансовий департамент
	Головний бренд менеджер підрозділу	Категорійний менеджер зі скляного посуду	Керівник підрозділу з імпорту	Менеджер координатор	Митний брокер	
1	2	3	4	5	6	7
Визначення потреби у закупівлі посуду		+				

Продовження табл. 3.1

1	2	3	4	5	6	7
Узгодження потреби на закупівлю, затвердження бюджету з імпорту	+					
Затвердження заявки на імпорт			+			
Приймання заявки в роботу				+		
Здійснення платежу (передплата)						+
Приймання товару в пункті розмитнення та розмитнення				+	+	
Приймання товару на склад		+				
Здійснення доплати за товар						+

*складено автором на основі даних роботи мережі ТОВ «Епіцентр К»

При організації операцій з імпорту на підприємстві ТОВ «Епіцентр К» використовуються такі методи, форми та інструменти контролю постачання та приймання на склад імпортованих товарів:

- 1) Прогнозування потреби в імпорті;
- 2) Здійснення планування потреби у платежах;
- 3) Методи митного контролю та митного оформлення на складі імпортованих товарів;
- 4) Методи складського обліку імпортованого товару;
- 5) Методи організації комунікаційної роботи з постачальниками та узгодження умов контрактів.

Для більш повної характеристики організації операцій з імпорту скляного посуду підприємством ТОВ «Епіцентр К» необхідно охарактеризувати організаційний механізм їх здійснення. Організація операцій з імпорту товарів на ТОВ «Епіцентр К» складається з елементів, конструктивно представлених за допомогою рис. 3.1.

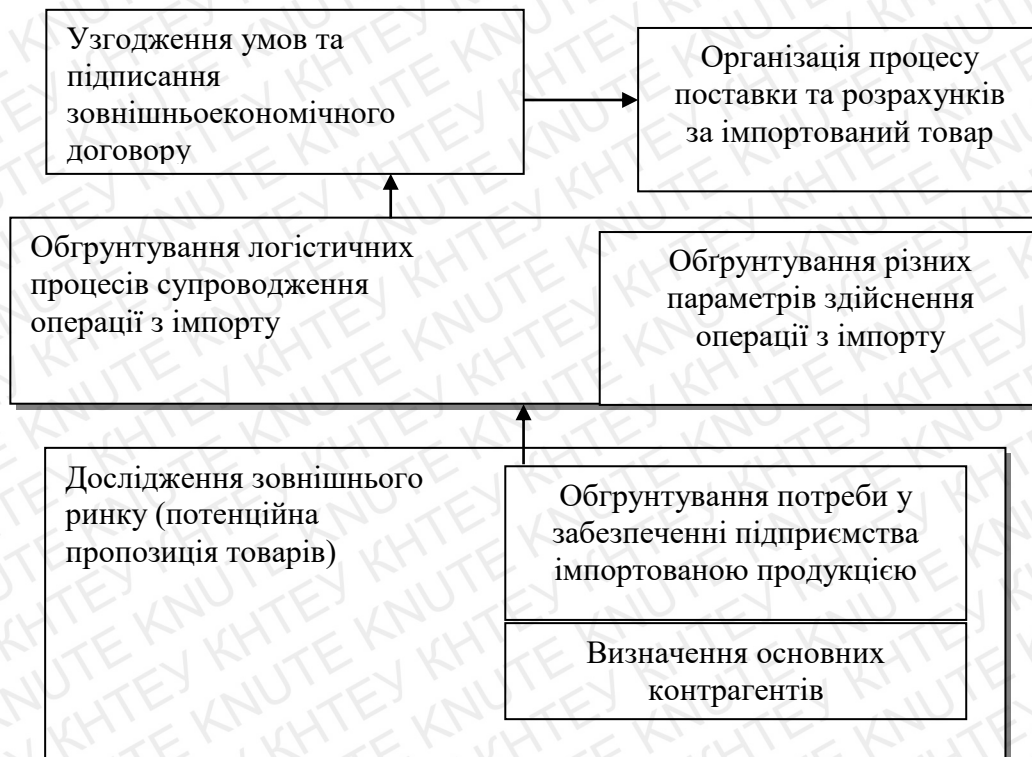

Рис. 3.1. Узагальнена схема механізму організації операцій з імпорту на підприємстві ТОВ «Епіцентр К»

*складено автором на основі даних роботи мережі ТОВ «Епіцентр К»

Вивчення зовнішнього ринку передбачає визначення ситуації на ринку скляних побутових виробів, у т.ч. його кон'юнктури, особливостей споживчого попиту, цінової сегментації та аналіз можливих моделей співпраці з постачальниками. На цьому етапі відбувається обґрунтування вибору потенційних постачальників, налагодження попередніх контактів між відповідним підрозділом ТОВ «Епіцентр К» (підрозділ кухонного посуду у нашому випадку) та імпортерами.

Важливо також зазначити основні умови здійснення операцій з імпорту. Складний посуд постачається на умовах EXW. Тобто підприємство ТОВ «Епіцентр К» забирає імпортований товар зі складу постачальника та забезпечує його доставку до території України, розмитнення товару та доставку на склади супермаркетів. Зазвичай ТОВ «Епіцентр К» працює з іноземними постачальниками на умовах 50% передплати. Решту 50% підприємство здійснює протягом 30 днів з моменту факту поставки на митну територію України (дата оформлення митної декларації). Митне оформлення імпортованих товарів відбувається в режимі єдиного вікна.

Укладення та підписання договорів передбачає розробку документів, їх підписання та контроль процесу їх виконання. Функції цієї фази покладаються на підрозділ «Товари для дому» та фінансовим департаментом компанії.

Доставка та оплата продукції, що поставляється в ТОВ «Епіцентр К», є алгоритмом організації ряду логістичних та фінансових операцій. При виконанні цих операцій ТОВ «Епіцентр К» орієнтується на умови поставки договору (розділ «Основа поставки»). Відповідно, підприємство готує пункти розвантаження для зазначеного транспортного засобу (причіп, вантажівка, контейнер) та необхідні вантажно-розвантажувальні пристрої. Розвантаження на складі відбувається на розвантажувальних пандусах.

Найважливішою частиною процесу організації імпорту товарів у ТОВ «Епіцентр К» є фінансова та логістична робота.

Відділ постачання (підрозділ з імпорту) підприємства ТОВ «Епіцентр К» виконує наступні функції при імпорті товарів:

- організовує та забезпечує митне оформлення товарів, що імпортуються компанією;
- супроводжує процес розмитнення імпортованих товарів;
- узгоджує та забезпечує відповідні підрозділи та відділи в межах організаційної структури ТОВ «Епіцентр К» необхідною первинною документацією для облікового оприбуткування товару, проведення його по базі даних;

- контролює та підтримує процеси митного оформлення та оформлення відповідних товарів;
- контролює надання та правове дотримання вимог митних органів до діючих угод з контрагентами, відповідності додатків вимогам митного законодавства;
- після завершення процедури розмитнення імпортованого товару надає фінансовому департаменту підприємства оригінали митних документів та формує ідентичний пакет копій для архіву підрозділу;
- отримує відповідну інформацію та план майбутніх операцій з імпорту від підрозділу «Товари для дому».

Проаналізуємо показники обсягу імпорту скляного посуду підприємством ТОВ «Епіцентр К» за 2016-2020 рр (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

**Динаміка обсягів імпорту скляного посуду підприємством ТОВ
«Епіцентр К» за товарними групами у 2016-2020 рр., тис.грн**

Товарні групи	Роки					Зміна за 2016-2020		Зміна за 2019-2020	
	2016	2017	2018	2019	2020	Абсол	Відн., %	Абсол	Відн., %
Посуд скляний, прозорий декорований	14648,9	15172,7	17116,2	16532,4	18366,8	3717,9	25,4	1834,4	11,1
Посуд скляний, кольоровий без декору	17833,5	19507,7	22325,5	21792,7	23723,8	5890,4	33,0	1931,1	8,9
Посуд скляний, прозорий декорований	11464,4	11560,1	13395,3	12775,0	14540,4	3076,0	26,8	1765,4	13,8
Посуд скляний, кольоровий без декору	19744,2	26010,3	21581,3	24047,1	19897,4	153,2	0,8	-4149,8	-17,3
<i>Обсяги імпорту разом, тис.грн</i>	<i>63690,9</i>	<i>72250,8</i>	<i>74418,3</i>	<i>75147,3</i>	<i>76528,4</i>	<i>12837,5</i>	<i>20,2</i>	<i>1381,1</i>	<i>1,8</i>

*складено автором на основі даних роботи мережі ТОВ «Епіцентр К» (Додаток А)

З даних, наведених у табл. 3.1 можемо бачити, що обсяг імпорту скляних товарів в цілому за 2016-2020 рр. мав тенденцію до зростання на 12837,5 тис.грн або на 20,2%. При цьому зростання імпорту відбувалося по наступним товарним групам: «Посуд скляний, прозорий декорований» - зростання на 25,4%, «Посуд скляний, кольоровий без декору» - зростання на 33,0%, «Посуд скляний, прозорий декорований» - зростання на 26,8%, «Посуд скляний, кольоровий без декору» - зростання на 0,8%.

Обсяг імпорту скляних товарів за 2019-2020 рр. мав тенденцію до зростання на 1381,8 тис.грн або на 1,8%. При цьому зростання імпорту відбувалося по наступним товарним групам: «Посуд скляний, прозорий декорований» - зростання на 11,1%, «Посуд скляний, кольоровий без декору» - зростання на 8,9%, «Посуд скляний, прозорий декорований» - зростання на 13,8%. По товарній групі «Посуд скляний, кольоровий без декору» відбулося зниження обсягу імпорту на 17,3%.

На рис. 3.2 наведено показники зміни структури імпорту у розрізі окремих товарних груп скляного посуду.

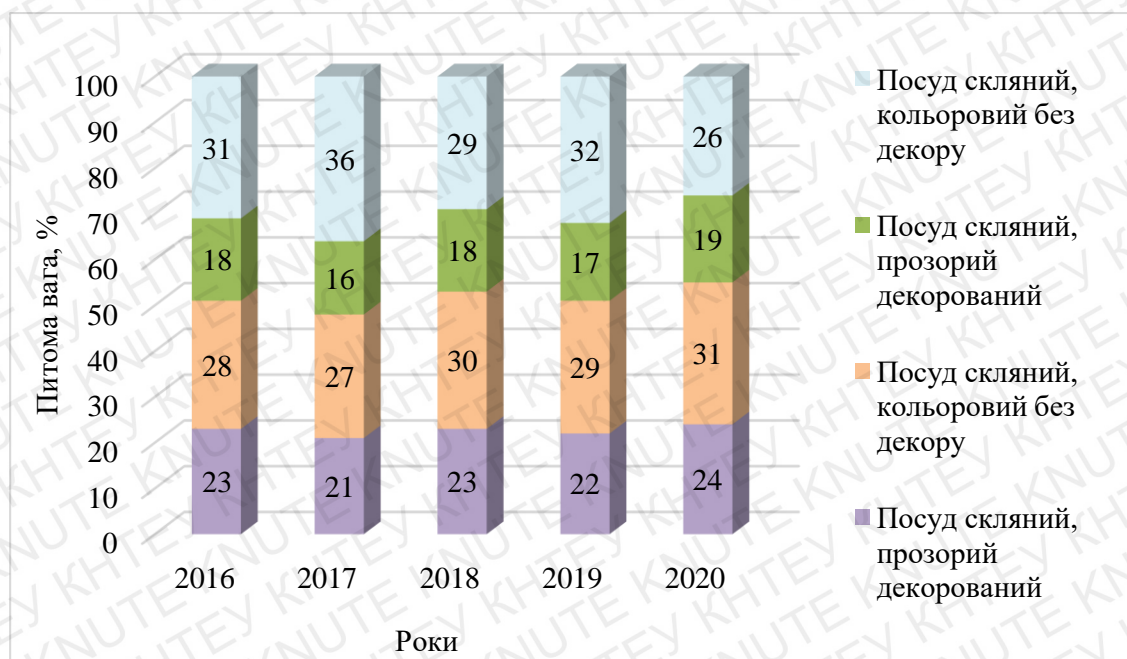

Рис. 3.2. Географічна структура імпорту скляного посуду підприємством ТОВ «Епіцентр К» за 2016-2020 рр., %

*складено автором на основі даних роботи мережі ТОВ «Епіцентр К»

У структурі імпорту скляного посуду у 2016-2020 роках тенденції щодо пропорції між окремими товарними групами були досить стійкими. На товарну групу «Посуд скляний, прозорий декорований» припадало 22-24%, на «Посуд скляний, кольоровий без декору» припадає 27-31%, на групу «Посуд скляний, прозорий декорований» припадало 17-19%, на групу «Посуд скляний, кольоровий без декору» припадало 26-31%.

Проаналізуємо показники географічної структури обсягів імпорту скляного посуду підприємством ТОВ «Епіцентр К» за 2016-2020 рр (табл. 3.3).

Таблиця 3.3

Динаміка обсягів імпорту скляного посуду підприємством ТОВ «Епіцентр К» за географічними напрямками у 2016-2020 рр., тис.грн

Країни імпорту	Роки					Зміна за 2016-2020		Зміна за 2019-2020	
	2016	2017	2018	2019	2020	Абсол	Відн., %	Абсол	Відн., %
Китай	31845,5	34680,4	37953,3	40579,5	42855,9	11010,5	34,6	2276,4	5,6
Чехія	8916,7	10837,6	13395,3	12023,6	13009,8	4093,1	45,9	986,3	8,2
Польща	5732,2	5780,1	3720,9	4508,8	5357,0	-375,2	-6,5	848,1	18,8
Німеччина	4458,4	4335,0	5209,3	3005,9	3826,4	-631,9	-14,2	820,5	27,3
Інші країни	12738,2	16617,7	14139,5	15029,5	11479,3	-1258,9	-9,9	3550,2	-23,6
<i>Обсяги імпорту разом, тис.грн</i>	<i>63690,9</i>	<i>72250,8</i>	<i>74418,3</i>	<i>75147,3</i>	<i>76528,4</i>	<i>12837,5</i>	<i>20,2</i>	<i>1381,1</i>	<i>1,8</i>

*складено автором на основі даних роботи мережі ТОВ «Епіцентр К»

З даних, наведених у табл. 3.3 можемо бачити, що зростання імпорту у 2016-2020 рр. відбувалося по наступним країнам: Китай - зростання на 34,6%, Чехія - зростання на 45,9% Водночас по ряду країн можна було спостерігати зниження обсягів імпорту. зокрема: Польща - зниження на 6,5%, Німеччина - зниження на 14,2%, інші країни – зменшення на 9,9%.

У 2019-2020 рр. відбувалося зростання обсягів імпорту по наступним країнам: Китай - зростання на 5,6%, Чехія - зростання на 8,2%, Польща - зростання на 18,8%, Німеччина - зростання на 27,3%.

Динаміку структури імпорту у розрізі географічних напрямків наведено на рис. 3.3.

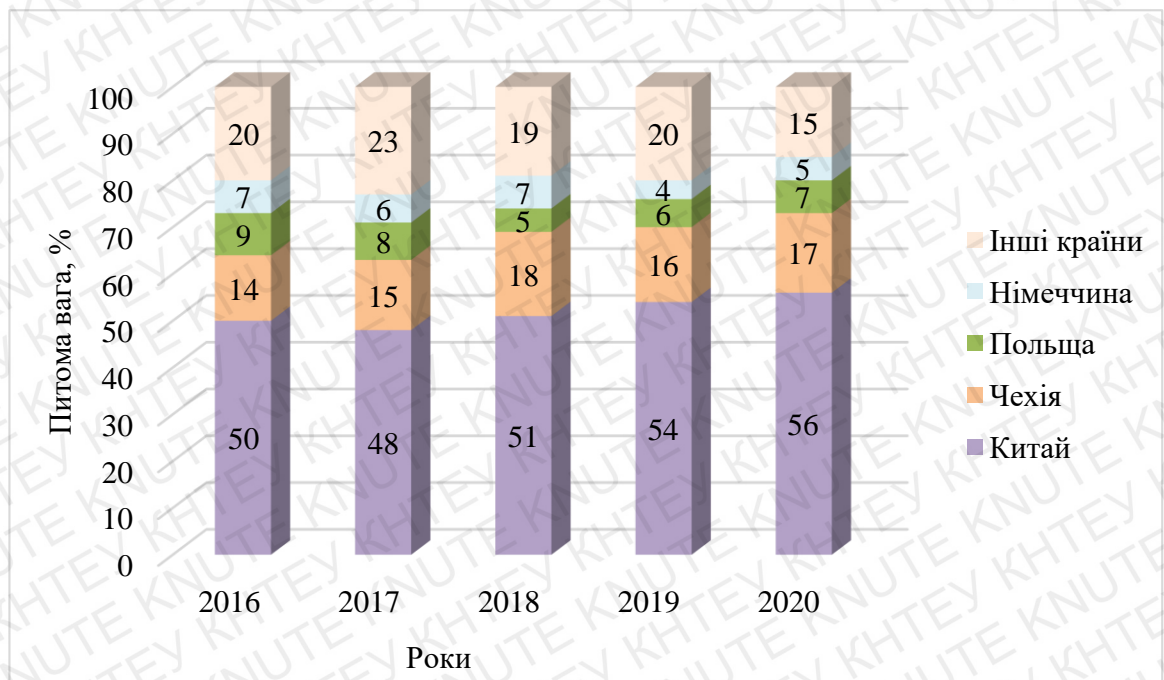

Рис. 3.3. Географічна структура імпорту скляного посуду підприємством ТОВ «Епіцентр К» за 2016-2020 рр., %

*складено автором на основі даних роботи мережі ТОВ «Епіцентр К»

У структурі імпорту скляного посуду у 2016-2020 роках тенденції щодо пропорції між окремими країнами були досить стійкими. На Китай припадало 48-56%, на Чехію припадає 15-18%, на Польщу припадало 5-9%, на Німеччину припадало 4-7%.

Отже, за результатами аналізу особливостей здійснення операцій з імпорту підприємства можна стверджувати, що для забезпечення організації процесів імпорту на підприємстві є відділ постачання, в рамках якого функціонує підрозділ з організації імпорту товарів. за показники імпорту відповідає бренд менеджер відповідної товарної категорії. Скляний посуд відноситься до категорії «Товари для кухні». За цю категорії в мережі ТОВ «Епіцентр К» відповідає окремий підрозділ на чолі з бренд-менеджером. Фактично, формування процесу здійснення ЗЕД на досліджуваному підприємстві відбувається на основі взаємодії між відділом постачання

(підрозділ з імпорту) та відділом товарів для кухні. У структурі імпорту скляного посуду у 2016-2020 роках тенденції щодо пропорції між окремими товарними групами були досить стійкими. На товарну групу «Посуд скляний, прозорий декорований» припадало 22-24%, на «Посуд скляний, кольоровий без декору» припадає 27-31%, на групу «Посуд скляний, прозорий декорований» припадало 17-19%, на групу «Посуд скляний, кольоровий без декору» припадало 26-31%. Також у структурі імпорту скляного посуду на Китай припадало 48-56%, на Чехію припадає 15-18%, на Польщу припадало 5-9%, на Німеччину припадало 4-7%.

3.2. Оцінка ефективності імпортової діяльності ТОВ «Епіцентр К»

З метою оцінки ефективності організації операцій з імпорту ТОВ «Епіцентр К» доцільно вирішити наступні завдання:

- проаналізувати рівень доходності операцій підприємства ТОВ «Епіцентр К» з імпорту скляного посуду;
- визначити вплив факторів на формування ефекту від здійснення операцій з імпорту.

Оцінку показників ефективності операцій з імпорту ТОВ «Епіцентр К» за 2016-2020 рр. наведено у табл. 3.4.

Як можемо бачити з результатів розрахунків, наведених у табл. 3.4, загалом динаміка ефективності операцій з імпорту не мала визначеної тенденції. У 2016 році показник ефективності операцій з імпорту становив 1,22 пункти, у 2017 році - 1,21 пункти, у 2018 році - 1,23 пункти, у 2019 році - 1,24 пункти, у 2020 році - 1,25 пункти. Як свідчать дані підприємства, рівень результативності операцій з імпорту скляного посуду поступово зростає.

Таким чином, беручи до уваги позитивні тенденції у змінах показника результативності імпорту можна стверджувати, що збільшилась і ефективність організації імпортової діяльності підприємства в цілому.

Таблиця 3.4

Оцінка показників ефективності операцій з імпорту ТОВ «Епіцентр К» за 2016-2020 рр., %

Показник	Умовні позначення	Станом на кінець року:					Відхилення за 2020 / 2016 рр.		Відхилення за 2019-2020 рр.	
		2016	2017	2018	2019	2020	Абс, +/-	Відн., %	Абс, +/-	Відн., %
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Чистий дохід від реалізації імпортованого скляного посуду в Україні тис.грн	ЧДі	111147	124824	130932	131900	136626	25479	22,9	4727	3,6
Собівартість імпортованого скляного посуду, тис.грн	Сві	63691	72251	74418	75147	76528	12838	20,2	1381	1,8
Витрати на транспортування товарів, тис.грн	ТВ	7643	7948	9674	10521	9949	2306	30,2	-572	-5,4
Витрати на митне оформлення, тис.грн	Вмо	15923	18785	17860	17284	19132	3209	20,2	1848	10,7
Витрати на страхування вантажу, тис.грн	Вс	318	361	372	301	383	64	20,2	82	27,3
Інші логістичні витрати (складування, накладні витрати), тис.грн	Ів	876	993	1023	1033	1166	290	33,1	133	12,9
Сукупні витрати по імпорту, тис.грн	$3Ві = Сві + ТВ + Вмо + Вс + Ів$	88451	100338	103348	104285	107158	18707	21,1	2873	2,8
Витрати на збут імпортованого товару, тис.грн	Взб	2654	3010	3100	2086	2143	-510	-19,2	57	2,8

Продовження табл. 3.4

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Загальна сума витрат на організацію імпорту та збуту скляного посуду, тис.грн	$ЗВ_{зед} = ЗВ_i + В_зб$	91104	103348	106449	106371	109301	18197	20,0	2930	2,8
Ефект від імпорту, тис.грн	$Еф_i = Д_i - ЗВ$	20043	21476	24483	25529	27325	7282	36,3	1796	7,0
Ефективність імпорту	$Е_i = Д_i / ЗВ$	1,22	1,21	1,23	1,24	1,25	0,03	2,46	0,01	0,81

*складено автором на основі даних роботи мережі ТОВ «Еліцентр К»

Динаміка показника ефекту від операцій з імпорту мала зростаючу тенденцію. У 2016 році показник ефекту від здійснення операцій з імпорту скляного посуду становив 20043 тис.грн, у 2017 році – 21476 тис.грн, у 2018 році – 24483 тис.грн, у 2019 році – 25529 тис.грн, у 2020 році – 27325 тис.грн. Як свідчать дані підприємства, показник ефекту операцій з імпорту скляного посуду поступово зростає.

Динаміку показників рентабельності витрат з імпорту та рентабельності реалізації наведено на рис. 3.4.

Характеризуючи значення показника рентабельності витрат на здійснення операцій з імпорту скляного посуду, відмітимо, що у 2016-2017 рр. даний показник мав незначне зниження, а у 2017-2020 році відновив своє зростання. У 2016 році показник рентабельності витрат на здійснення операцій з імпорту скляного посуду становив 22,0%, у 2017 році – 20,8%, у 2018 році – 23,0%, у 2019 році – 24,0, у 2020 році – 25,1%.

Розглядаючи значення показника рентабельності реалізації імпортованої продукції, відмітимо, що у 2016-2020 рр. даний показник мав постійну тенденцію до зростання. У 2016 році показник рентабельності реалізації імпортованої продукції складав 18,0%, у 2017 році – 17,2%, у 2018 році – 18,7%, у 2019 році – 19,4, у 2020 році – 20,0%.

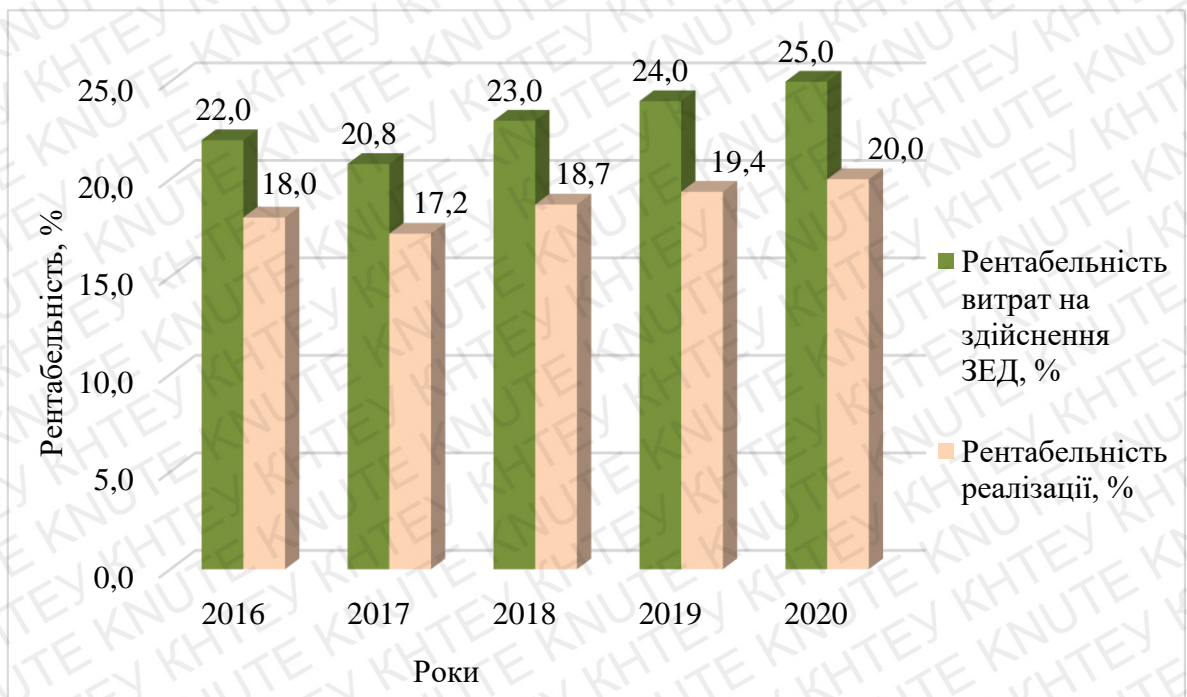

Рис. 3.4. Динаміка показників рентабельності витрат з імпорту та рентабельності реалізації підприємства ТОВ «Епіцентр К» за 2016-2020 рр., %
*складено автором на основі даних роботи мережі ТОВ «Епіцентр К»

В цілому зростання рентабельності реалізації імпортованого посуду також пояснювалося в певній мірі з тенденцією до укріплення національної валюти у 2017-2020 рр., внаслідок чого рівень націнки дещо збільшився у гривневому еквівалентів.

Надалі проаналізуємо вплив факторів обсягу доходу від реалізації імпортованого скляного посуду та обсягу витрат, пов'язаних з його імпортом та збутом, на показник доходності реалізації імпортової продукції. Відповідні розрахунки наведено у табл. 3.5.

Оцінку впливу наведених факторів проведемо методом ланцюгових підстановок. Як свідчать отримані результати розрахунків, у 2016-2017 роках показник ефективності імпорту скоротився на 0,01 пункт, у тому числі за рахунок зростання доходів ефективність імпорту збільшилась на 0,15 пунктів, а за рахунок зростання витрат на імпорту досліджуваний показник зменшився на 0,16 пунктів.

Таблиця 3.5

Оцінка впливу факторів обсягу доходу від реалізації імпортованого скляного посуду та обсягу витрат, пов'язаних з його імпортом та збутом, на показник доходності реалізації імпортової продукції за 2016-2020 рр., %

Показник	Умовні позначення	Станом на кінець року:				
		2016	2017	2018	2019	2020
1	2	3	4	5	6	7
Чистий дохід від реалізації імпортованого скляного посуду в Україні тис.грн	ЧДі	111147	124824	130932	131900	136626
Загальна сума витрат на організацію імпорту та збуту скляного посуду, тис.грн	ЗВзед = ЗВі + ВЗб	91104	103348	106449	106371	109301
Ефективність імпорту	$E_i = \frac{D_i}{ZB}$	1,22	1,21	1,23	1,24	1,25
- Зміна ефективності імпорту:	Вмо	х	-0,01	0,02	0,01	0,01
у т.ч.						
- за рахунок зміни обсягів реалізації	х	х	0,15	0,06	0,01	0,04
- за рахунок зміни витрат на імпорт	х	х	-0,16	-0,04	0,002	-0,03

*складено автором на основі даних роботи мережі ТОВ «Епіцентр К»

У 2017-2018 роках показник ефективності імпорту збільшився на 0,02 пункти, у тому числі за рахунок зростання доходів ефективність імпорту збільшилась на 0,06 пунктів, а за рахунок зростання витрат на імпорту досліджуваний показник зменшився на 0,04 пунктів.

У 2018-2019 роках показник ефективності імпорту збільшився на 0,01 пункт, у тому числі за рахунок зростання доходів ефективність імпорту збільшилась на 0,01 пункт, а за рахунок зростання витрат на імпорту досліджуваний показник зменшився на 0,002 пункти.

У 2019-2020 роках показник ефективності імпорту збільшився на 0,01 пункт, у тому числі за рахунок зростання доходів ефективність імпорту збільшилась на 0,04 пункт, а за рахунок зростання витрат на імпорту досліджуваний показник зменшився на 0,03 пункти.

Отже, у даному питанні було проведено аналіз основних показників ефективності діяльності підприємства з імпорту. Динаміка показника ефекту від операцій з імпорту мала зростаючу тенденцію. У 2016 році показник ефекту від здійснення операцій з імпорту скляного посуду становив 20043 тис.грн, у 2017 році – 21476 тис.грн, у 2018 році – 24483 тис.грн, у 2019 році – 25529 тис.грн, у 2020 році – 27325 тис.грн. Як свідчать дані підприємства, показник ефекту операцій з імпорту скляного посуду поступово зростає. У 2016 році показник ефективності операцій з імпорту становив 1,22 пункти, у 2017 році - 1,21 пункти, у 2018 році - 1,23 пункти, у 2019 році - 1,24 пункти, у 2020 році - 1,25 пункти. Як свідчать дані підприємства, рівень результативності операцій з імпорту скляного посуду поступово зростає. У 2019-2020 роках показник ефективності імпорту збільшився на 0,01 пункт, у тому числі за рахунок зростання доходів ефективність імпорту збільшилась на 0,04 пункт, а за рахунок зростання витрат на імпорту досліджуваний показник зменшився на 0,03 пункти.

3.3. Напрями підвищення ефективності імпортової діяльності ТОВ «Епіцентр К»

В даному питанні варто навести важливі рекомендації для вдосконалення організації операцій з імпорту на підприємстві ТОВ «Епіцентр К». Вдосконалення організації зовнішньоекономічних операцій підприємства неможливо без зміни поточного організаційно-економічного дизайну, який дозволив би реалізовувати можливі напрямки удосконалення операцій постачання імпортованих товарів, у тому числі і скляного посуду. Тому пропонується запровадити систему контролю за здійсненням операцій з імпорту.

Організація системи контролю за здійсненням операцій з імпорту на підприємстві ТОВ «Епіцентр К» пропонуємо формувати з врахуванням специфіки функціонування компанії на ринку ритейлу в сегменті товарів для

дому, споживчих товарів та іншої продукції. При цьому варто зауважити, що формування спеціального відділу, що міг би виконувати функції контролінгу операцій з імпорту для мереж ТОВ «Епіцентр К» не доцільно. Задля цього метою пропонуємо здійснити впровадження в структурі відділу постачання підприємства нової посади – інспектор з контролю імпорту.

Відповідно до наведеної пропозиції, удосконалену організаційну структуру підприємства ТОВ «Епіцентр К» наведено на рис. 3.1.

Рис. 3.5. Пропонована організаційно-функціональна структура управління ТОВ «Епіцентр К» з урахуванням введення в штат посади інспектора з контролю імпорту

*складено автором на основі даних роботи мережі ТОВ «Епіцентр К»

Виходячи з перспективи введення на підприємстві посади інспектора з контролю імпорту, доцільно визначити основний перелік його функцій, до яких відносяться:

- збір та консолідація інформації про зовнішньоекономічні операції;

- збір та аналіз інформації про ринок товарів для дому та іншої продукції, потенційних нових постачальників та покупців;
- аналіз ефективності операцій з імпорту скляного посуду та іншої продукції та їх подальшої реалізації;
- функціонально-вартісний аналіз впливу операцій з імпорту на показник роботи підприємства.

Також варто навести основні принципи впровадження системи моніторингу та аналізу ефективності імпортних операцій на досліджуваному підприємстві ТОВ «Епіцентр К» (рис. 3.6).

Принципи впровадження системи моніторингу та аналізу ефективності імпортних операцій на досліджуваному підприємстві ТОВ «Епіцентр К»

- інспектор з контролю імпорту повинен мати можливість безперешкодно отримувати необхідну інформацію від усіх служб підприємства (бухгалтерії, планово-економічної служби, служби збуту), а також швидко доводити інформацію до вищого керівництва

- інспектор з контролю імпорту повинен мати можливість та повноваження організувати з допомогою інших служб збір інформації, яка не міститься в існуючих звітах

- інспектор з контролю імпорту повинен мати можливість впроваджувати нові процедури та методи збору та обробки інформації, а також методи управління підприємством

- інспектор з контролю імпорту повинен бути повністю незалежною від тої чи іншої служби підприємства та звітувати безпосередньо вищому керівництву

Рис. 3.6. Принципи впровадження системи моніторингу та аналізу ефективності імпортних операцій на досліджуваному підприємстві ТОВ «Епіцентр К»

*складено автором на основі даних роботи мережі ТОВ «Епіцентр К»

З метою забезпечення ефективності імпортних операцій, інспектором з імпорту передбачається періодичне проведення контрольних перевірок документації з організації імпортних операцій. Також інспектор з імпорту має

взяти під контроль показники функціонування відділу постачання, зокрема його взаємодії з митними органами. Відповідно до наведених заходів від інспектора з імпорту очікується розробка пропозицій стосовно оптимізації витрат по імпорту, удосконалення бізнес-процесів з організації поставок імпортової продукції, тощо.

З метою запуску заходів з моніторингу та аналізу імпортних операцій доцільно сформувати відповідний план заходів, що має на меті визначення основних видів завдань та орієнтовні терміни їх виконання (табл. 3.6).

Таблиця 3.6

План впровадження заходів з впровадження системи контролінгу зовнішньоекономічної діяльності ТОВ «Епіцентр К» у 2022 році

№	Завдання з реалізації напрямків удосконалення контролю імпорту	Період впровадження заходів					Тривалість робіт, днів
		Січень 2022	Лютий 2022	Березень 2022	Квітень 2022	Травень 2022	
1	Підготовка до впровадження заходів з контролю імпорту	7	-	-	-	-	7
1.1	Оцінка основних процесів постачання імпортних товарів	4	-	-	-	-	4
1.2	Розробка пакету документів з результатами аналізу	3	-	-	-	-	3
2	Впровадження системи аналізу та моніторингу імпорту	2	11	9	0	2	24
2.1	Аналіз результатів 1-го етапу	2	-	-	-	-	2
2.2	Внесення змін до штатного розкладу	-	2	-	-	-	2
2.3	Внесення змін у процеси управління імпортними операціями	-	9	9	-	-	18
2.4	Обґрунтування пропозицій щодо впровадження нових форм внутрішньої звітності для контролю	-	-	-	-	2	2

Продовження табл. 3.6

№	Завдання з реалізації напрямків удосконалення контролю імпорту	Період впровадження заходів					Тривалість робіт, днів
		Січень 2022	Лютий 2022	Березень 2022	Квітень 2022	Травень 2022	
3	Забезпечення діджиталізації процесів контролю імпорту	-	4	12	8	3	27
3.1	Розробка технічного завдання	-	4	4	-	-	8
3.2	Налаштування і розробка модулів аналітики	-	-	8	8	-	16
3.3	Навчання персоналу	-	-	-	-	3	3

*складено автором на основі даних роботи мережі ТОВ «Епіцентр К»

З даних табл. 3.6 можемо бачити, що формування впровадження заходів з впровадження системи контролінгу зовнішньоекономічної діяльності ТОВ «Епіцентр К» у 2022 році розрахований на 58 днів, зокрема:

- підготовка до впровадження заходів з контролю імпорту – 7 днів;
- впровадження системи аналізу та моніторингу імпорту – 24 дні;
- забезпечення діджиталізації процесів контролю імпорту ЗЕД – 27 днів.

Отже, організація системи контролю за здійсненням операцій з імпорту на підприємстві ТОВ «Епіцентр К» пропонуємо формувати з врахуванням специфіки функціонування компанії на ринку ритейлу в сегменті товарів для дому, споживчих товарів та іншої продукції. При цьому варто зауважити, що формування спеціального відділу, що міг би виконувати функції контролінгу операцій з імпорту для мереж ТОВ «Епіцентр К» не доцільно. Задля цього метою пропонуємо здійснити впровадження в структурі відділу постачання підприємства нової посади – інспектор з контролю імпорту.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Отже, виходячи з результатів проведеного дослідження можемо сформулювати такі висновки і пропозиції:

Проведений аналіз ринку скляного посуду дав можливість виявити основні тенденції його розвитку упродовж 2015-2019 рр. У 2019 році зниження обсягу виробництва скляного посуду було максимальним – 46,6% до рівня 689 тон. У 2020 році можна було спостерігати збільшення обсягу виробництва на 33,7% до рівня 921 тона. Найбільші обсяги експорту скляного посуду у 2020 році були характерні за такими географічними напрямками як Польща - 3330 тис.дол, Нідерланди – 1304 тис.дол, Республіка Молдова – 141 тис.дол, Білорусь – 140 тис.дол, Грузія – 104 тис.дол, Румунія - 67 тис.дол, Німеччина - 59 тис.дол, тощо. У 2018 році обсяг імпорту скляного посуду складав 49242 тис.дол., що на 11,4% більше за показник попереднього року. У 2019 році обсяг імпорту скляного посуду складав 55030 тис.дол., що на 11,8% більше за показник попереднього року. У 2020 році можна було спостерігати подальше зростання обсягів імпорту скляного посуду в Україні на 12,2% попри наслідки економічної кризи, зумовленої пандемією коронавірусу. Найбільші обсяги імпорту скляного посуду в Україну у 2020 році були характерні за з таких країн як Китай – 16912 тис.дол, Франція – 15404 тис.дол, Російська Федерація – 10336 тис.дол, Чехія – 6392 тис.дол, тощо.

Було розглянуто основні фактори формування якості скляного посуду з декоративним оздобленням, до яких відносяться технологія виробництва, особливості пакування, умови зберігання та транспортування. Основними етапами виготовлення скляного посуду з декоративним оздобленням є: підготовка та плавка сировини; формування скляного виробу; нанесення декору; пакування. Дотримання вимог маркування, транспортування і зберігання скляного посуду з декоративним оздобленням створює умови для збереження якості в процесі товаропросування до споживача.

Скляний посуд з декоративним оздобленням за формою, розмірами, видами обробки, зовнішнім виглядом повинен відповідати зразкам-еталонам, затвердженим в установленому порядку, а також мати комплекс визначених споживних властивостей. За якістю виготовлення скляний посуд з декоративним оздобленням повинен відповідати вимогам нормативних документів. Вимоги до на виділення свинцю та кадмію регулюється стандартом ГОСТ 30407-96, а методи випробування та допустимі межі описані в відповідних стандартах ДСТУ ISO 7086-1:2002 та ДСТУ ISO 7086-2:2002. Розділ 8 ГОСТ 30407-96 містить перелік пунктів, що стосуються методів контролю показників якості та безпечності скляних побутових виробів.

Проаналізовано особливості формування асортименту скляного посуду з декоративним оздобленням на підприємстві ТОВ «Епіцентр К». На підприємстві ТОВ «Епіцентр К» присутні різноманітні ознаки класифікації скляного посуду з декоративним оздобленням. Однак, можемо відмітити, що усі ці товари об'єднує головна ознака – вони побутового призначення. Тобто, види скляного посуду, що представлені в мережі «Епіцентр», призначені виключно для безпосереднього використання споживачами та не підлягають подальшій промисловій обробці. У структурі товарного асортименту ТОВ «Епіцентр К» за ознакою країни походження переважала частка скляного посуду з декоративним оздобленням із Китаю – 56% та Чехії – 17%. За способом формування переважає частка скляного посуду з декоративним оздобленням у мережу «Епіцентр», які виготовлені на основі способу центробіжного формування – приблизно 26%.

Встановлено, що другий, третій та четвертий зразок можна віднести до хімічно стійких, оскільки на досліджуваній поверхні відсутня границя, обумовлена втратою блиску чи зміною кольору декоративного оздоблення. Зразок 1 (Бокал для червоного вина Eclat Illumination) та зразок 5 (Бокал для вина Olens Vintage) не показали такі ж результати. Усі зразки виявилися фізично стійкими, окрім четвертого зразка, для якого характерною була втрата блиску поверхні після проведення випробування. Усі зразки виявилися

механічно стійкими. Дослідження виробів на термічну стійкість також підтверджує те, що усі зразки відповідають вимогам термічної безпеки згідно ГОСТ 30407-96 (п. 8.6).

За результатами аналізу особливостей здійснення операцій з імпорту підприємства можна стверджувати, що для забезпечення організації процесів імпорту на підприємстві є відділ постачання, в рамках якого функціонує підрозділ з організації імпорту товарів. за показники імпорту відповідає бренд менеджер відповідної товарної категорії. Скляний посуд відноситься до категорії «Товари для кухні». За цю категорії в мережі ТОВ «Епіцентр К» відповідає окремий підрозділ на чолі з бренд-менеджером. Фактично, формування процесу здійснення ЗЕД на досліджуваному підприємстві відбувається на основі взаємодії між відділом постачання (підрозділ з імпорту) та відділом товарів для кухні. У структурі імпорту скляного посуду у 2016-2020 роках тенденції щодо пропорції між окремими товарними групами були досить стійкими. На товарну групу «Посуд скляний, прозорий декорований» припадало 22-24%, на «Посуд скляний, кольоровий без декору» припадає 27-31%, на групу «Посуд скляний, прозорий декорований» припадало 17-19%, на групу «Посуд скляний, кольоровий без декору» припадало 26-31%. Також у структурі імпорту скляного посуду на Китай припадало 48-56%, на Чехію припадає 15-18%, на Польщу припадало 5-9%, на Німеччину припадало 4-7%.

Було проведено аналіз основних показників ефективності діяльності підприємства з імпорту. Динаміка показника ефекту від операцій з імпорту мала зростаючу тенденцію. У 2016 році показник ефекту від здійснення операцій з імпорту скляного посуду становив 20043 тис.грн, у 2017 році – 21476 тис.грн, у 2018 році – 24483 тис.грн, у 2019 році – 25529 тис.грн, у 2020 році – 27325 тис.грн. Як свідчать дані підприємства, показник ефекту операцій з імпорту скляного посуду поступово зростає. У 2016 році показник ефективності операцій з імпорту становив 1,22 пункти, у 2017 році - 1,21 пункти, у 2018 році - 1,23 пункти, у 2019 році - 1,24 пункти, у 2020 році - 1,25 пункти. Як свідчать дані підприємства, рівень результативності операцій з імпорту скляного посуду

поступово зростає. У 2019-2020 роках показник ефективності імпорту збільшився на 0,01 пункт, у тому числі за рахунок зростання доходів ефективність імпорту збільшилась на 0,04 пункт, а за рахунок зростання витрат на імпорту досліджуваний показник зменшився на 0,03 пункти.

Для удосконалення якості та безпечності скляного посуду з декоративним оздобленням, що імпортується підприємством ТОВ «Епіцентр К», можемо запропонувати наступні заходи:

- впровадження проміжного вибірково технологічного контролю якості товару до моменту його відправлення в Україну, що може бути виконано представником компанії у країні імпорту;
- забезпечення процесів автоматизації контролю за рухом товарів на складах, що може знизити відсоток пошкоджень товару при зберіганні.

Для підвищення ефективності імпорту скляного посуду з декоративним оздобленням підприємством ТОВ «Епіцентр К» можемо запропонувати наступні заходи:

- впровадження в структурі відділу постачання підприємства нової посади – інспектор з контролю імпорту;
- впровадження процесів автоматизації контролю імпортих операцій.

Формування впровадження заходів з впровадження системи контролінгу зовнішньоекономічної діяльності ТОВ «Епіцентр К» у 2022 році розрахований на 58 днів, зокрема:

- підготовка до впровадження заходів з контролю імпорту – 7 днів;
- впровадження системи аналізу та моніторингу імпорту – 24 дні;
- забезпечення діджиталізації процесів контролю імпорту ЗЕД – 27 днів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. 10 українських брендів, які роблять посуд. URL: <https://bzh.life/mesta-i-veshi/brendy-posudy/>
2. Брачук А. О. Митні експертизи: поняття, характеристика та види. Митна справа. 2015. № 3. С. 62-67.
3. Волошина, С.В., Калініченко Д.Р. Товарознавство (Непродовольчі товари). Частина 1. Товарознавство господарських товарів. Кривий Ріг: [ДонНУЕТ], 2017. 139 с.
4. ГОСТ 30407-96 Посуда и декоративные изделия из стекла. Общие технические условия URL: <https://docs.cntd.ru/document/1200006096>
5. ДСТУ ISO 7086-1:2002. Посуд скляний порожнистий в контактi з їжею. Видiляння свинцю та кадмiю. Частина 1. Метод випробовування URL: http://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=92948
6. ДСТУ ISO 7086-2:2002. Посуд скляний порожнистий в контактi з їжею. Видiляння свинцю та кадмiю. Частина 2. Допустимi межi URL: http://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=92949
7. Довiдка по товарнiй позицiї: класифiкатора УКТЗЕД URL: <https://ares.ua/uk/codesearch>
8. Довiдка по обсягам експорту товарної групи 7013 (УКТЗЕД) Trade statistics for international business development URL: https://www.trademap.org/Country_SelProductCountry_TS.aspx?nvpm=5%7c804%7c%7c%7c%7c7013%7c%7c%7c4%7c1%7c1%7c2%7c2%7c1%7c2%7c1%7c1%7c1
9. Довiдка по обсягам iмпорту товарної групи 7013 (УКТЗЕД) Trade statistics for international business development URL: https://www.trademap.org/Country_SelProductCountry_TS.aspx?nvpm=5%7c804%7c%7c%7c%7c7013%7c%7c%7c4%7c1%7c1%7c1%7c2%7c1%7c2%7c1%7c1%7c1
10. Довiдник товарознавця. Непродовольчі товари: [навч. посiб.] Львiв : Львiвська полiтехнiка, 2016. 340 с.
11. ДСТУ 3053-95. Виробництво скла. Вироби побутового призначення. Термiни та визначення URL:

https://national_standards_ukr.academic.ru/19763/%D0%94%D0%A1%D0%A2%D0%A3_3053-95

12. ДСТУ EN 12983-1:2003. Посуд побутовий кухонний. Частина 1. Загальні вимоги. (EN 12983-1:2000, IDT). Дата введення в дію: 01.07.2004. - К. : Держспоживстандарт України. - 2010. - 12 с.

13. ДСТУ ISO 7086-2:2002. Посуд скляний порожнистий в контактi з їжею. Видiлення свинцю та кадмiю. Частина 1-2. (ISO 7086-2:2000, IDT). та введення в дію: 01.07.2004 - К. : Держспоживстандарт України. - 2012. - 15 с.

14. Каталог виробників скляного посуду в Україні. URL: <https://madeinua.org/catalog/tovary-dlia-domu/posud/>

15. Книшук О.О. Перспективи розвитку склотарної галузі України. Економічні науки. 2014. №9. URL: http://www.rusnauka.com/18_APSN_2014/Economics/9_172722.doc.htm

16. Коломієць Т.М., та ін. Методологічні засади ідентифікації споживчих товарів. Товари і ринки. 2012. № 2. С. 48-53 URL: : <http://nbuv.gov.ua>.

17. Мельник Т.Ю. Товарознавство: підручник (для студентів економічних спеціальностей). Житомир: Державний університет «Житомирська політехніка», 2020. 364 с.

18. Митний кодекс України: Закон України від 13.03.2012 № 4495-VI URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>

19. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16 квітня 1991 р. N 29 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12>

20. Податковий кодекс України: Закон України від 23.10.2012 № № 2856-VI URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

21. Порядок виконання митних формальностей при здійсненні митного оформлення товарів із застосуванням митної декларації на бланку єдиного адміністративного документа : Наказ Міністерства фінансів від 30.05.2012. № 631 URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1360-12>.

22. Порядок виконання митних формальностей при здійсненні митного оформлення товарів із застосуванням митної декларації на бланку єдиного

адміністративного документа : Наказ Міністерства фінансів від 30.05.2012. № 631 URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1360-12>.

23. Про виконання митних формальностей відповідно до заявленого митного режиму: Мінфін України; Наказ, Порядок, Інструкція [...] від 31.05.2012 № 657 URL: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1669-12>

24. Про внесення змін до Митного кодексу України та деяких інших законів України щодо запровадження механізму "єдиного вікна" та оптимізації здійснення контрольних процедур при переміщенні товарів через митний кордон України: Закон України від 06.09.2018 № 2530-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2530-19>

25. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення: Закон України від 24.02.1994 № 4005-XII URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4004-12>

26. Про затвердження Класифікатора додаткової інформації, необхідної для ідентифікації товарів, що вноситься до електронного інвойсу, який додається до митної декларації, заповненої на бланку єдиного адміністративного документа: Мінфін України; Наказ, Класифікатор від 17.09.2012 № 998 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1691-12#Text>

27. Про затвердження Порядку взаємодії структурних підрозділів та територіальних органів Державної фіскальної служби України із Спеціалізованою лабораторією з питань експертизи та досліджень ДФС під час проведення досліджень (аналізів, експертиз), Нормативів взяття проб (зразків) товарів для проведення дослідження (експертизи), форм акта про взяття проб (зразків) товарів та висновку: Мінфін України; Наказ, Порядок, Запит [...] від 02.12.2016 № 1058 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1693-16#Text>

28. Про затвердження Порядку заповнення митних декларацій на бланку єдиного адміністративного документа: Наказ Міністерства фінансів України від 30.05.2012 № 651 URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1372-12>.

29. Про затвердження Технічного регламенту з підтвердження відповідності пакування (пакувальних матеріалів) та відходів пакування:

Держспоживстандарт України; Наказ, Регламент, Форма типового документа від 24.12.2004 № 289 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0095-05#Text>

30. Про митний тариф України : Закон України від 19.09.2013 №584-VII - URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/584-18>.

31. Статистична інформація про обсяги виробництва промислової продукції / Державна служба статистики України. URL: www.ukrstat.gov.ua

32. Сумарний обсяг імпорту та експорту у розрізі товарних позицій за кодами УКТЗЕД. URL: <http://sfs.gov.ua/ms/f11>

33. Топ-7 українських виробників посуду, які дивують дизайном. URL: <https://shotam.info/top-7-ukrains-kykh-vyrobnykiv-posudu-ia-ki-dyvuiut-dyzaynom/>

ДОДАТОК А

**Обсяги імпорту скляного посуду підприємством ТОВ «Епіцентр К» за
товарними групами у 2016-2020 рр., тис.грн**

Товарні групи	Роки				
	2016	2017	2018	2019	2020
Посуд скляний, прозорий декорований	14648, 9	15172, 7	17116, 2	16532, 4	18366, 8
Посуд скляний, кольоровий без декору	17833, 5	19507, 7	22325, 5	21792, 7	23723, 8
Посуд скляний, прозорий декорований	11464, 4	11560, 1	13395, 3	12775, 0	14540, 4
Посуд скляний, кольоровий без декору	19744, 2	26010, 3	21581, 3	24047, 1	19897, 4
<i>Обсяги імпорту разом, тис.грн</i>	<i>63690, 9</i>	<i>72250, 8</i>	<i>74418, 3</i>	<i>75147, 3</i>	<i>76528, 4</i>

*за даними підприємства

ДОДАТОК А

**Обсяги імпорту скляного посуду підприємством ТОВ «Епіцентр К» за
товарними групами у 2016-2020 рр., тис.грн**

Товарні групи	Роки				
	2016	2017	2018	2019	2020
Посуд скляний, прозорий декорований	14648, 9	15172, 7	17116, 2	16532, 4	18366, 8
Посуд скляний, кольоровий без декору	17833, 5	19507, 7	22325, 5	21792, 7	23723, 8
Посуд скляний, прозорий декорований	11464, 4	11560, 1	13395, 3	12775, 0	14540, 4
Посуд скляний, кольоровий без декору	19744, 2	26010, 3	21581, 3	24047, 1	19897, 4
<i>Обсяги імпорту разом, тис.грн</i>	<i>63690, 9</i>	<i>72250, 8</i>	<i>74418, 3</i>	<i>75147, 3</i>	<i>76528, 4</i>

*за даними підприємства

ДОДАТОК Б

Обсяги імпорту скляного посуду підприємством ТОВ «Епіцентр К» за географічними напрямками у 2016-2020 рр., тис.грн

Країни імпорту	Роки				
	2016	2017	2018	2019	2020
Китай	31845,5	34680,4	37953,3	40579,5	42855,9
Чехія	8916,7	10837,6	13395,3	12023,6	13009,8
Польща	5732,2	5780,1	3720,9	4508,8	5357,0
Німеччина	4458,4	4335,0	5209,3	3005,9	3826,4
Інші країни	12738,2	16617,7	14139,5	15029,5	11479,3
<i>Обсяги імпорту разом, тис.грн</i>	<i>63690,9</i>	<i>72250,8</i>	<i>74418,3</i>	<i>75147,3</i>	<i>76528,4</i>

*за даними підприємства

ДОДАТОК В

**Фінансові результати від імпорту скляного посуду підприємством
ТОВ «Епіцентр К» у 2016-2020 рр., тис.грн**

Показник	Станом на кінець року:				
	2016	2017	2018	2019	2020
Чистий дохід від реалізації імпортованого скляного посуду в Україні тис.грн	111147	124824	130932	131900	136626
Собівартість імпортованого скляного посуду, тис.грн	63691	72251	74418	75147	76528
Витрати на транспортування товарів, тис.грн	7643	7948	9674	10521	9949
Витрати на митне оформлення, тис.грн	15923	18785	17860	17284	19132
Витрати на страхування вантажу, тис.грн	318	361	372	301	383
Інші логістичні витрати (складування, накладні витрати), тис.грн	876	993	1023	1033	1166
Сукупні витрати по імпорту, тис.грн	88451	100338	103348	104285	107158
Витрати на збут імпортованого товару, тис.грн	2654	3010	3100	2086	2143
Загальна сума витрат на організацію імпорту та збуту скляного посуду, тис.грн	91104	103348	106449	106371	109301
Прибуток від імпорту, тис.грн	20043	21476	24483	25529	27325

*за даними підприємства